No. 11. DONDERDAG 13 MAART 1924. 24ste Jaargang.

Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR. . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 4519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 1987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

De Inlandsche Beweging en hare toekomst.

Door P. J. ZÜRCHER Jr.

Het is een eigenaardig verschijnsel — en volstrekt niet zeldzaam voorkomend — dat een Volksbeweging beoordeeld wordt naar hare leiders en, naar veler meening, met dezen staat of valt. Dezen — heet het — weten in de massa hartstocht te ontketenen en al naar gelang van eigen inzicht en belangen die massa te drijven in de richting die zij, leiders, wenschen, dat de actie zich zal voortbewegen. Is deze leider aanhanger van communistische beginselen, dan zal de massa in die richting worden gedreven, is hij echter de drager van meer gematigde beginselen, dan zal de beweging in daaraan analoge banen worden geleid. Kan de leider zich verheugen in de sympathie van de monsterachtige, veelhoofdige „men", dan zal de beweging in dezelfde mate sympathie genieten en dus populair zijn, terwijl in het omgekeerde geval de actie gedesavoueerd zal worden en voorbestemd is te sterven.

Met deze zienswijze — voor welke *oppervlakkig* beschouwd oogenschijnlijk wel iets te zeggen is — kan ik mij niet vereenigen. Hoe zeer objectiviteit, ook in publicistischen en journalistieken arbeid, te loven valt, in dit geval dient het gebied der objectiviteit verlaten en dat van meer intensieve bespiegeling bestreden te worden. Doet men dit, dan zal men aanstonds ontwaren, dat niet de leider de massa draagt, doch — omgekeerd — de massa den leider, met andere woorden: de voortstuwende beweging gaat niet uit van den leider, ,maar wordt geboren in den boezem van het volk. Een sprekend voorbeeld daarvan treft men aan in de woelige Novemberdagen van 1918, toen een onzer populaire leiders in de Kamer zijn bekende rede hield en zijn omzwenking naar het pad van de revolutie op zoo'n jammerlijk fiasco uitliep. Wat was daarvan de oorzaak? Eenvoudig de absolute afwezigheid van een voldoenden aanhang om de nieuwe idee te schragen. Ware de stelling, dat de leider de massa draagt, inderdaad „stelling" geweest, dan was het den man van invloed, naam en vertrouwen toen zeer zeker gelukt, die massa op zijn hand te krijgen. Maar die massa *wilde* niet; de door den leider gepredikte idee leefde niet in den boezem van „'n meerderheid" en de bodem waarin gezaaid werd was dus niet willig. Hij was onvruchtbaar en het zaad kon er daarom geen wortel schieten. Een vruchtbare bodem is dus voor alles noodzakelijk. Is die er eenmaal en heeft het uitgestrooide zaad wortel geschoten, dan kan de bekwame landman, in casu de leider, optreden. Dan eerst, maar ook niet eerder, is zijn taak aangevangen, een taak die wel een begin, maar geen einde vindt. Dit begin is zeer moeilijk en vergt van hem den heelen mensch. Hij moet zijn man van intellect niet alleen en *leider*, maar bovenal zal hij de materie dienen te beheerschen die hij te verwerken heeft. Buitendien zal hij beginselvast moeten zijn en over veel tact en niet minder bezadigdheid moeten kunnen beschikken. Van deze factoren zal zijn succes als *leider* dan afhankelijk zijn en zoolang deze kwaliteiten in hem vereenigd zijn, zal hij een leidende functie, in het organisme, dat hém draagt, kunnen waarnemen. Vergeet hij zich op een dier punten in die mate, dat hij in botsing komt met de massa die achter hem staat, dan is zijn vonnis geveld. *Hij* valt, terwijl de *beweging*, indien zij levensvatbaarheid bezit, blijft.

Deze inleiding — in hare korte algemeenheid — als grondstelling van mijn betoog aanvaardend, kunnen wij dus ook veilig aannemen, dat iedere organisatie den leider heeft, dien zij verdient. Zoo is het hier, zoo is het over de geheele wereld, zoo is het dus ook in Indië. Toch moeten we met betrekking tot vorenstaande „algemeene" opmerking ten opzichte van de beweging daar te lande een behoud maken, en wel dit: *de prille jeugd van beweging en de belangrijk mindere ontwikk*[eling] van het volk. De eerste brengt mede een ge[ringe] geoefendheid bij de voormannen om een leid[ende] functie naar behooren te vervullen, terwijl het [ont]wikkelings-standpunt van het meerendeel des [volks] als criterium kan dienen — en als verkl[aring] tevens — voor de meer dan elders in de wereld [op]tredende excessen. Men kan dit onpleizierig v[inden], men mag het zelfs een gevaar achten, de bew[eging] als zoodanig er mede verwerpen mag men [echter] niet. De beweging *is* er en — als alles dat besta[at] heeft zij recht van bestaan, al wordt zij — natu[urlijk] komende in botsing met andere belangen — [ver]oordeeld.

Ook zij is uit natuurlijken drang, in het [volk] geboren, dat in de eerste phase zijner bewus[twor]ding, naar richting zoekend, niet direct den ju[isten] weg heeft ingeslagen. Als een kind, dat beg[int te] loopen en zich onvast ter been, aanvankelijk i[n zig]zag lijn voortbeweegt om eenigen tijd later doelbewust voort te schrijden, zoo zal ook de Inlandsche Beweging dit ontwikkelings-p[roces] hebben door te maken, in weerwil van haar s[chijn]*dood* van het heden. Er behoeft daarover [geen] twijfel te bestaan, het *is* eenvoudig zoo. En [haar] wegmoffelen door geen rekening met ha[ar te] houden, zou al zeer buitensporig zijn. Ze *is* er [en] *blijft*. Dit heeft de vorige Gouverneur-Genera[al] ook zeer juist ingezien toen hij als zijn sedert bekend geworden meening de woorden sprak: [dat] hij de Inlandsche Beweging wel gezind was". Z[eker,] dat was hij ook, maar hij voegde er aan toe, d[at] wie zou trachten het Gezag te ondermijnen, op zou bijten." En hij heeft woord gehouden, [waar]mede hij gelijktijdig bewees, dat hij zich zeke[r niet] verbond met elke *leiding* accoord te gaan. W[at te] begrijpen valt.

Iedere *actie* van een volk, door een meerde[rheid] gesteund, is goed omdat ze uit natuurlijken [drang] naar voren komt; van iederen *leider* kan d[at niet] gezegd worden en zeer verklaarbaar is he[t dat] organisaties, zooals die in Indië *bestonden* e[n] bestaan, uit hoofde harer thans nog geringe [ontwikke]ring, met dat euvel te kampen hebben. Maar d[it zal] beter worden; naarmate het volk „groeit" za[l] het bewustzijn in kracht toenemen, dat alle[en de] éérste krachten op dat gebied hen naar de ov[erwin]ning kunnen voeren. Als wij in een vergel[ijk] treden met de actie, zooals die eenige jaren g[eleden] gevoerd werd en de wijze waarop thans wor[dt ge]streden, dan kan reeds getuigd worden van [ver]ring in een betere, d.i. meer gematigde, ric[hting]. De opvoedende lijn komt hierin reeds naar [voren.] De „dikke" woorden en de brallende gesch[riften] van vele scribenten tegen het gezag gericht [zijn] reeds tot behoorlijker proportie terug gebrac[ht, al is] 't ook, gedeeltelijk als gevolg van het intern[eeren] en het zich in hechtenis bevinden van vele le[iders,] en de eischen op de economische opheffing ge[richt] zijn al niet meer zoo absurd te noemen, al „[ge]vraagt" men nog om tot een behoorlijk gemid[deld]te komen.

Aan den anderen kant — dien des werkgev[ers] is men, zoowel op economisch als op politie[k ge]bied, minder met den drang der tijden med[e ge]gaan. De mentaliteit van den — in algem[een] zin — genoemden werkgever in Indië is weinig veranderd. Tot op zekere hoogte heeft wel rekening gehouden met de veranderde omstandigheden, doch blijkbaar hebben de [belan]gen van het groot-kapitaal nog niet gedoogd t[ot het] doen van concessies van verstrekkender aar[d. Op] den duur zal het eigenbelang daarmede to[ch] gebaat zijn, omdat het huidige standpunt va[n den] werkgever niet ten volle houdbaar zal blijken.

Men kan tegen deze uitspraak nu wel in [opkomen] en men zal dat ook zeker, maar daar[mede] is ze niet weerlegd. Wel voor het oogenblik, niet voor de toekomst. En ze *is* ook niet te [weer]leggen, want de telkens opnieuw opduikende

redenheid onder fabrieksvolk, tani en kleinambtenpersoneel is een bewijs, dat er *iets* niet in den haak is. *Deze uiting is niet alléén de vrucht van een scherp gevoerde partij-propaganda!* En allerminst mag als bewijs tegen mijn boven uitgesproken meening, „dat het eigenbelang er mede gebaat is", worden aangevoerd, dat een leider van zoo'n organisatie niet deugt, dat hij persoonlijke voordeelen beoogt, enz., want de *actie* van de massa, die door hem wordt geleid, vindt haar oorsprong in en staat geheeltelijk op zich zelve. Hoogstens zou men kunnen aanvoeren, dat die actie tot op zekere hoogte door hem *beïnvloed* kan zijn. Doch dan slechts, gelijk gezegd, *tot op zekere hoogte.* De kern, de natuurlijke drang, was er en ze blijft. En zooals ik reeds schreef: blijkt de leider inderdáád niet te zijn „the right man in the right place", dan valt hij, vroeg of laat, maar hij vàlt, volgens de onverbiddelijke wet van oorzaak en gevolg.

Al moest Oemar Saïd Tjokro Aminoto ook voor een groot deel zijn vertrouwen bij het volk, dat hem aanhing, inboeten, en al zitten vele leiders ook reeds lang gevangen, al gaan ook nog zooveel afdeelingsleiders van de S. I. er met de kas van door.... De *beweging* zal desondanks *blijven.* Zij zal voortleven en steeds zich louterend, zich gaandeweg perfectionneeren. Maar dooden zal men haar niet.

Van de Pers, i.c. de Indische, kan daarbij opvoedende kracht uitgaan en haar taak moet het zijn, ...s van destructieve middelen, leiding te geven, d.i. zonder schelden en zonder hoon, waarmede men niets anders bereikt dan verbittering. De verstandigen zwijgen en zij, die zich minder in hun macht hebben, antwoorden, maar noch de een, noch de ander laat zich op *die* wijze een andere overtuiging opdringen. Uit dergelijk optreden spreekt onderschatting, om niet van „gering"-schatting te spreken. En beide zijn verkeerd. Een beweging, voortgekomen uit den drang der tijden, heeft, naar algemeen gevoelen, recht van bestaan en kan aanspraak maken op erkenning. Zij moet zelfs aanspraak maken op erkenning, want de mogelijkheid is niet uitgesloten, dat *een meerderheid* haar voorstaat. En op grond van haar *bestaans*-recht mag zij niet slechts „geduld" worden, maar is het de plicht van een ieder haar „welgezind" te zijn en, rekening houdend met zijn belangen, te trachten een belangen-gemeenschap te scheppen, die voordeelbrengend zal zijn voor beide partijen, om ten slotte het algemeen belang te dienen.

Nergens ter wereld zijn we nog zoo ver. Natuurlijk niet. Het volmaakte wordt nimmer bereikt. Dat zou ook niet wenschelijk zijn, want wrijving moet er blijven. Maar wat, als eerste schrede op dien weg wel te bereiken valt, is het breken met den ouden sleur, het overboord werpen van den aftandschen conservatief-bekrompen geest, die nog immer oppermachtig regeert — alweer: op economisch èn politiek terrein — in Indië en die de oorzaak is, dat een behoorlijke ontwikkelingsgang in Indië in den weg wordt getreden.

Het zou inderdaad te wenschen zijn, dat men in de leidende kringen van werkgevers van nagenoeg alle bedrijven, particulier zoowel als regeering, politiek en economisch, dit vraagstuk eens van alle zijden en van een humanitair breeder standpunt belichtte. Dit zou de groote, arbeidende massa en ten slotte het grootkapitaal ten goede komen.

Want, goed beschouwd, geloof ik toch, dat de vooruitschrijdende inlandsche beweging daarin eens haar eindpunt zal moeten vinden.

Eene wijziging van het Besluit op de Ind. Bestuursopleiding 1922.

Voor de gemeentelijke universiteit van *Amsterdam* is een door haar kortheid weinig opvallende wijziging, die in November van het vorige jaar in het Besluit op de Indische Bestuursopleiding 1922

gebracht werd, van bijzondere beteekenis.

Voortaan zullen ook aan die universiteit *candidaat Indische ambtenaren* (bestemd voor den Indischen bestuursdienst) examens in het Ned.-Indisch recht kunnen afleggen.

Wel zijn er reeds aan die universiteit een paar studenten, die zich voor het candidaats-examen in die studierichting bekwamen, doch dezen zijn van plan bij de rechterlijke macht in Indië den Lande te gaan dienen of aldaar advocaat te worden. Candidaat Indische ambtenaren echter konden tot nog toe in Amsterdam bedoeld examen niet afleggen. De onbillijkheid, die gelegen was in de uitsluiting van de Amsterdamsche universiteit, terwijl eenerzijds de leerkrachten aldaar onder de hoogleeraren aanwezig waren, die opleiden tot het candidaats-examen, en anderzijds die universiteit door het Koloniaal Instituut meer gelegenheid bood voor deze studie dan de rijksuniversiteiten van Utrecht en Groningen, is thans door de wijziging van November (Stsbl. 530) komen te vervallen.

Tot niet minder dan vijf faculteiten behooren hoogleeraren en lectoren, die in onderdeelen van indologische wetenschappen aan de Amsterdamsche universiteit onderwijs geven. Evenwel kan dáár niet verder opgeleid worden dan tot het candidaats-examen Ned.-Indisch recht en zal de verdere studie voor het doctoraal examen te Leiden moeten worden volbracht.

Er mag hier nog wel eens op gewezen worden, dat voor de a.s. Indische rechterlijke ambtenaren en advocaten in Indië, die de Ned.-Indische rechtsstudie wenschen te volgen, een voorbereidende studie van latijn en grieksch niet vereischt wordt, zoodat o.a. gediplomeerden van de H.B.S. met vijfjarigen cursus h.t.l. zonder eenig aanvullingsexamen tot die rechtsstudie worden toegelaten.

Indische Bijgeloovigheden.

door S. KALFF.

(*Vervolg.*)

Een ander soort van bijgeloof, 't welk algemeen in den O. I. Archipel verspreid was, stond in verband met de eigenschappen of de kenmerken der huisdieren van den inlander. Een *perkoekoe!* b.v., die de aan kenners bekende teekenen bezat en tevens de gewilde tonen voortbracht, gold wel eens meer dan duizend gulden. 't Was niet te veel voor een tortelduifje dat, wanneer het maar eens eerst honderd jaren oud zou zijn, dagelijks een gouden ei zou leggen. Nu had een *perkoetoet* geenszins den levensduur van een schildpad, maar een *perkoetoet* met die bijzondere teekenen was de uitzondering op den regel. En wanneer, tegen dien honderdsten vogelverjaardag, de bezitter zelf reeds lang onder de *kambodja's* van het kerkhof mocht liggen, welnu, zijne kinderen zouden het voordeeltje van dat gouden ei hebben.

Van hoeveel gewicht waren ook die bijzondere teekenen bij paarden. De z.g. *mati* of *oeser-oeseran,* d.i. de spiraalkringetjes in het haar of haarwervels, duidden voor een inlander onfeilbaar de goede of de slechte eigenschappen van het dier aan, al naar gelang van de situatie. Wanneer een overigens fraai en sterk paard slechte teekenen had, dan kon de Arabische paardentuischer praten zooveel hij wilde, hij zou het ongeluksros den ander niet aanpraten. Het zou hem veeleer gaan gelijk dien dorpspredikant welke, op zijn invalieden bles gezeten, probeerde om dien aan een van zijne parochianen kwijt te raken. Doch met geen ander gevolg dan dat de boer droogweg zei: „Neen, dominee, als ge mij bedriegen wilt, dan moet ge op den preekstoel, maar niet op een paard zitten!"

In zijn werkje *Het paard onder de volken van het Maleische ras* wijdde prof. Veth een afzonderlijk hoofdstuk aan het bijgeloof omtrent paarden. En altijd speelden die haarwervels, of andere af-

wijkingen van den normalen haargroei, een belangrijke rol. Dr. G. A. Wilken bezat te Sipirok (Sumatra) een Sumbawa-rijpaard, dat twee lange haren op de borst had; daarom was het volgens inlandsche opvatting *betoewa*, d.i. door mystieke kracht gevrijwaard tegen onheil. Het ros behoorde steeds bij zijn meester; op Soemba werden bij het overlijden van een radja zijne twee schoonste en meest geliefde rijpaarden op zijn graf gedood, opdat zij den geest van hun meester zouden kunnen volgen naar het heilige woud Kaba-an, en hem daar weder dienen gelijk tijdens zijn leven op aarde. Men kon het dan den Duitschen dichter (Schiller) wel nazeggen:

Und Rosz und Reiter sah man niemals wieder.

Bijgeloovig was ook de Soendaneesche hertenjager, die den nacht vóór de jacht wakende doorbracht onder de krib van het paard, 't welk hem 's ochtends vroeg naar 't gebergte zou brengen. Hij las dan, op een matje liggende, geschriften over de jacht aan welke een eenigszins gewijd karakter werd toegekend. Bij 't krieken van den morgen vatte hij het paard bij den maantop en sprak het aan als een voornaam persoon, in de hooge taal des lands, met een *djampé* of bezweringsformule. Daarin werden genoemd de wonderpaarden Doedoel, Kalisaäk en Sekardijoe, welke in de profetenlegende van den Islam eene belangrijke rol vervullen:

„Dat Si-Doedoel vare in uw hoofd!
„Dat Kalisaäk vare in uw lichaam!
„Dat Sekardijoe vare in uwe voeten!
„Ontwaak!"

Het geloof aan zulke gevleugelde wonderpaarden was op Java al evenzeer gevestigd als bij zoovele volken der oudheid. Op de *koeda sembrani* uit den tijd van het oude rijk Padjajaran reden de geesten der voorvaderen door het luchtruim. Aan de paring tusschen de hengsten van dat mythische ras, als wier verblijfplaats de heuvel Bongkerit (Cheribon) genoemd werd, en de merriën der bevolking dankte, volgens het volksgeloof, het paardenras van Koeningan zijne voortreffelijkheid. Ook de buffels hadden hunne *koelintjiran* of teekenen, die over hunne waarde beslisten. Bekend is de bladzijde uit *Max Havelaar* waarin sprake is van den karbouw met de gelukaanbrengende teekens, die den kleinen buffelhoeder Saïdjah beschermde tegen den koningstijger. Doch evenveel geluk als een buffel of een paard met goede teekenen den bezitter kon aanbrengen, evenveel ongeluk wanneer het kwade teekenen bezat. Dit geloof was zoo ingeworteld dat, volgens eene mededeeling van den heer Gallois, een regent op Java, wanneer er paarden met kwade teekenen op zijn erf gekomen waren, de voetstappen zoo spoedig mogelijk liet wegschoffelen of uitgraven. Er mocht eens onheil over zijn huis komen. Dr. C. L. van der Burg gaf in zijn werk *De geneesheer in Indië* den raad om de bijgeloovige meeningen en waarschuwingen van Javaansche koetsiers niet in den wind te slaan. „Zulk een inlander", schreef hij, „wil in den regel coûte que coûte gelijk hebben in zijne beweringen, en als men die niet telt is dikwijls het gevolg dat de paarden dood gaan."

Deze wisselwerking tusschen inlandsch bijgeloof en westersch ongeloof deed zich o.a. opmerken bij de trouwens zeldzame gevallen van grafschennis; n.l. wanneer die soort van Europeanen, die in Amerika gebrandmerkt werden als *the mean whites*, zich niet ontzagen om, trots de waarschuwing, zich op een inlandsch graf van hunne overtollige vochten te ontlasten. Valentijn vermeldt daarover het geval van zekeren Sylvius, „een dertel man", die zich bij een bezoek aan oude graven te Bantam aan zulk eene onbehoorlijkheid schuldig maakte. „Niet lang daarna bevond hy daardoor een quaal gekregen te hebben, van welke hy zeer sterk bloed waterde en kort daaraan quam te sterven, zeer klare kenteekenen van vergeven te zyn nalatende." Dezelfde schrijver verhaalt van een oud inlandsch kerkhof op Banda, ter plaatse waar vroeger een de oorlogen met de Comp. verwoest dorp geleg[en] was:

„Het wert anders niet veel bezogt omdat de geloovige Bandaneezen haar nakroost, sch[oon] Christen, nog dagelyks inboezemen dat het by d[e] graven spookt, en dat men op geen daarvan gevoeg doen moet, zoo men daarvan geen doo[de]lyke ziekte, ja de dood zelf, op zyn hals haalen. Dit is een verhaal dat ik zeer wel geloove, zo[o] daarom hier omtrent eenige werking, 't zy van Duyvel, 't zy van een spook, de minste plaats geven, alzoo 't niet onmogelyk is ook deze gra[ven] (gelyk ik wete aan andere Moorsche graven om voor diergelyke onreinigheden te bewaren gesch[ied] te zyn) zoo sterk te vergiftigen dat de opstyge[nde] damp na 't wateren aan zulk een de dood zeer li[gt] en schielyk heeft konnen veroorzaken; waarom myn goede vrienden altyd geraaden hebbe om bygeloove wel te verwerpen, maar ook noit op d[e] graven veel te gaan en er vooral doch niet hun [be]voeg te doen, om dus zichzelven niet moetwill[ig] in gevaar te brengen."

(Wordt vervolgd.)

Kunst, Kunstnijverheid en Huisv[lijt]

Dansen van Java, Indo-China en overig Indië.

Onder de rubriek „Literatuur-overzicht" van de vo[rige] week werd reeds uit „Het Vaderland" een aankondi[ging] overgenomen betreffende een artikel door Philippe S[tern] (van het Musée Guimet te Parijs) in de „Revue Music[ale"] van Februari j.l. geschreven over bovenstaand on[der]werp. Wij zijn thans in de gelegenheid den lezers [van] „Het Koloniaal Weekblad", die er stellig belang [in] zullen stellen, er een eenigszins verkorte vertaling te geven. In Frankrijk blijkt men er veel belangstel[ling] voor te hebben, want toen wij in Parijs naar deze afl[eve]ring van bovengenoemd tijdschrift vroegen, kon men nog juist het laatste exemplaar der toch zeer gr[oote] oplage, geven.

In het voorjaar 1923 heeft Raden Mas Jodjana in [het] theatre Du Vieux Colombier te Parijs eenige Javaa[nsche] dansen uitgevoerd, die den heer Stern aanleiding he[bben] gegeven tot het schrijven van het artikel. Hij [zegt] dan o.m.:

„De Javaansche dansen door R. M. Jodjana voo[r de] leden van de vereeniging „Les amis de l'Orient" en [de] abonnés van het tijdschrift „La Revue Musicale" [te] Parijs uitgevoerd, waren voor hen een openbaring. [De] heer Garnier, die de kunst verstaat om de snel w[isse]lende standen op 't papier weer te geven, stelt den le[zer] van 't artikel in staat deze door hem en door den da[nser] gestyleerde bewegingen op hun gemak te beschouwe[n.[1]] Tusschen deze standen, zoowel die uit Cambodja [be]kend als die, welke weergegeven zijn op de oude be[eld]houwwerken dier landen, bestaat een overeenko[mst], een gelijkenis, een verband tusschen verleden en he[den] die ons bizonder treft.

Daar wij de Oostersche dansen nog te weinig ken[nen], zijn wij nauwelijks in staat de kleine verschillen [te] onderscheiden tusschen de uitingen der verschille[nde] scholen,[2]) maar de overeenkomst tusschen het kara[kter] der dansen van Java, Indo-China en overig Indië is toch bizonder opgevallen, zoo ook de tegenstelling [met] alle andere dansen.

Op de eerste schets zien wij den danser van voren, [de] hielen aaneengesloten, de voetpunten zoo ver mog[elijk] buitenwaarts gericht, met o-vormig gebogen knieën. [Een] der armen hangt schuin vóór het lichaam af, als om [het] lichaam in evenwicht te houden. Deze stand meenen [wij] te herkennen in de twee danshoudingen, welke wij [op] de muren van den Boroboedoer weervinden.

Dit verschijnsel is des te opvallender, omdat R. [M.] Jodjana geen oudheidkundige is. Hij heeft bij zijn d[an]sen geen gebruik gemaakt van oude documenten. [De] verschillende bewegingen wist hij bij overlevering. [Zijn] verdienste is er echter niet minder om. Behalve [den] traditioneele „Kelono-dans", heeft R. M. Jodjana, [met] medewerking van mevr. de Ravalieu, zijne dansen gecreëerd, waarbij hij dikwijls veel oorspronkelijks [heeft] gegeven. Maar al heeft hij de verschillende houdi[ngen]

1) Tot onze spijt kunnen wij deze schetsen hier niet reproduceeren[;] onze lezers zijn meer vertrouwd met de Javaansche dansen en de afbeel[dingen] van de Boroboedoer-reliefs waarmede vergelijkingen worden gemaakt.
2) Onze lezers weten hoe er een merkbaar verschil is tusschen de [dansen] aan de hoven van Solo en Djocja b.v.

BESCHIKBAAR.

elf gekozen en gerangschikt, hij heeft die alle vroeger zijn eigen land geleerd, zooals men woorden leert, die noodig zijn om redevoeringen te houden. Op Java worden ze van meester op leerling overgeleverd, de dansstudie behoort er tot de opvoeding van ieder beschaafd mensch. De gelijkenis met de oude bas-reliefs wordt daardoor verklaard: zij toont aan hoe oud deze traditie is.

Houden wij ons alleen maar aan boven beschreven stand, die zoozeer afwijkt van onze danskunst, dan zien wij, dat die overal terug te vinden is op de oude beeldhouwwerken van landen, onder invloed van de Hindoebeschaving. Aan het hoofd van dit artikel staan afbeeldingen, die dit duidelijk aantoonen. Ze zijn nageteekend naar fotografieën, weergevende 4 basreliefs: een dansende Çiva uit den rotstempel van Ellora (VIIe—VIIIe eeuw), een van den Boroboedoer, een danseres uit Annam (VIIe eeuw), in het Museum van Tourane bewaard, en een Khmer-beeld uit Cambodja, in het Trocadero-museum te Parijs aanwezig (IXe eeuw).

Een borstbeeld van een danseres, onlangs ontdekt door den heer Jouveau-Dubreuil in Zuid-Indië — bijna het eenige overblijfsel der oude fresco's uit de VIe en VIIe eeuw — vertoont dezelfde karakteristieke armhouding. Als wij 't wel hebben, behoort, volgens de iconografie, deze stand bij de weergave van de dansende Çiva. Alleen in Cambodja schijnt ze niet bekend.

De beschreven kniehouding, eenigszins gewijzigd, herhaalt zich in Zuid-Indië en bij de Khmers. De beide voeten rusten dan niet op den grond, één been is opgelicht, waardoor de dans krachtiger en beweeglijker, maar minder sierlijker wordt. Deze gewijzigde houding vinden wij terug bij de talrijke dansende Çiva's der moderne dravidische Hindoe-kunst bij de vele danseressen, die de muren der gebouwen van Angkor versieren. De enkele Cambodjiaansche beeldhouwwerken, waarbij de beide voeten der danseres op den grond rusten, schijnen de oudste te zijn.

Zoo zien wij deze houding, van af de VIIe en VIIIe eeuw, over het Westen van Indië tot aan de grenzen van China, in Annam, over Java en Cambodja zich herhalen, overal, waar de Hindoe-beschaving zich verspreidt heeft, weergegeven door verschillende takken van kunst, tot op onze dagen bij de dansen van Java en Siam en bij het zich trillend, met gebogen knieën en ingesloten hielen voortbewegen der Cambodjiaansche danseressen.

Als wij nog later terug willen gaan, zijn de bewijsstukken niet talrijk genoeg om een oordeel te vestigen; wij krijgen echter den indruk, dat er toen een andere stijl van dansen heerschte.

In de Indische Rijken, waar de Grieksche invloed doorgedrongen was, te oordeelen naar de basreliefs, was de dans geheel anders. In de krachtige bewegingen der Amaravatti-danseressen (IIe en IIIe eeuw) vinden wij geen punten van overeenkomst met de bovenbeschreven houding. Zelfs die te Ajanta (VIe en VIIe eeuw) welke maar voor de helft meer zichtbaar is op een der fresco's heeft weinig gemeen met de hier weergegeven afbeeldingen. De dans schijnt zich in Indië dus eventijdig met de andere kunsten ontwikkeld te hebben.

In de IIe eeuw vóór Chr. lijkt de kunst ons reeds iets meer persoonlijks en levends, maar toch iets huiselijks te hebben. Ze staat bloot aan allerlei vreemde invloeden en verandert telkens. Het wetmatige en evenwichtige en ook het meesterschap over de vaste standen, wordt eerst bereikt in het z.g. klassieke tijdperk, dat begint tegen de IVe om te eindigen in ongeveer de IXe eeuw, toen was ook de danskunst gevestigd.

Noordelijk Indië, heeft, ongetwijfeld onder den invloed der Muzelmannen, die klassieke houdingen losgelaten, welke, tot heden toe, bewaard zijn gebleven op Java en in de groep van landen, gevormd door Laos, Cambodja en Siam. R. M. Jodjana toonde ons hoe levend deze traditie nog is, want de hier beschreven stand is er een uit de vele, die zijn blijven voortleven. In de „Tjantrik-dans", dien R. M. Jodjana ook terloops weergaf, zien wij een serie van oude beeldvormen, die gewoonlijk betiteld worden als „op Javaansche wijze zittend".

Een ander belangrijk punt trekt onze aandacht, bij het zien van deze dansen van Hindoeschen oorsprong ons geleerd, n.l.: het nauwe verband, dat er bestaat tusschen dans, tooneel en beeldende kunst.

De dans is dikwijls één met het tooneel. In Cambodja zijn de balletten langdurige uitbeeldingen, ontleend aan epische gedichten en volkslegenden. Op Java geven de platte marionnetten (wajang) ook de lotgevallen weer uit de Ramayana en Mahabharata. Eerst sedert betrekkelijk kort wordt dit nagebootst door levende tooneelspelers: dat is de tooneeldans, welken R. M. Jodjana ons heeft leeren kennen en die van den zich tooienden, ijdelen koning Kelono is niet anders dan een stuk uit den langen Pandji-cyclus [3]).

Het Tooneel is op zijn beurt in voortdurend contact met de Beelden-kunst.

Sedert de oudste tijden moet 't zoo geweest zijn. Het klassieke, sanscrietsche tooneelstuk is verdeeld in actes, die dikwijls, na een proloog, waarin de handeling verhaald wordt, vrij uitgebreide, plastische vertooningen geven: een mooie, onbeweeglijke groep, als een „tableau-vivant", waarbij de personen echter onderling gesprekken houden. Een liefdesavontuur tusschen den held en de heldin, of hun eerste ontmoeting: de heldin, liefdeskrank, door hare bediende verpleegd, of de held, lijdend onder de afwezigheid van zijne geliefde; of twee groepen: die van den held en zijn vertrouweling en die van de heldin en haar vertrouwde, één van beiden, verdekt opgesteld, de andere bespiedende. Als sprekende tot de andere tooneelspelers, beschrijft de held of de heldin met gebaren hartstochtelijke liefde voor hem of haar, die bemind wordt, in sierlijke standen, welke dikwijls reeds geschilderd zijn vóór het ten tooneele verschijnen der persoonlijkheid zelve. De kunstenaar wordt geïnspireerd door deze voorstellingen en de fresco's van Ajanta laten ons ongetwijfeld zien hoe de voorstellingen waren van de drama's als „Kalidasa" en de beroemde „Sakoentala" b.v.

In onze dagen komen in Indo-China en in Insulinde gestyleerde gebaren bij den dans veel voor, gestyleerd is ook de verrukkelijk schoone wijze, waarop smart en tranenvloed worden voorgesteld door de danseressen van Cambodja, zoo ook op Java de bewegingen van koning Kelono, die zich met armbanden tooit en zich in den spiegel bewonderd. Zij geven aanleiding tot plastische voorstellingen. In Cambodja wordt een bepaalde stand, welke aangenomen wordt bij een zeker rhytme, door 't orkest aangeduid, bij een volgende toonwijze weder opgeheven. Dit duurt vrij kort om de eenheid der opeenvolgende bewegingen niet te verstoren, terwijl de houding toch goed afgebakend is. Op Java wordt de afscheiding tusschen de standen-groepen of rhytmen gemarkeerd door de achterwaarts gooiende beweging van een slip van het gewaad (de slendang), waardoor ze als omlijst worden. Dit wijst ook op een in betrekking staan met de Beeldende kunst.

Nog veel duidelijker is dit bij de wajang, het prachtige schimmenspel van verwonderlijk fraai uitgebeitelde lederen poppen. Hun profiel met spitsen neus is zoo algemeen bekend, dat men ze zelfs tot in de schilderijen van Birma terugvindt, waar juist die eigenaardige profielschildering personen weergeeft van een ander ras dan die, van voren gezien. De dans is er door beïnvloed. Dansmaskers hebben een bizonder profiel. Bij de Javaansche dans is een sterke neiging tot profileeren. Schrijver heeft dit ook opgemerkt bij de dansen door M. Hardjodiringo uitgevoerd, als toelichting van den voordracht, onlangs door R. M. Noto Soeroto in Parijs gehouden voor de „Centre d'Etudes Franco-Hollandaises". Dit is onder invloed van de wajang, hetgeen wordt gestaafd door het feit, dat de ruimte, waarin de danser zich kleedt en de kist, waarin de wajangfiguren geborgen worden, denzelfden naam dragen.

De rol der wajangfiguren kan ons helpen de treffende gelijkenis te verklaren tusschen het moderne Cambodjiaansche ballet met de oude basreliefs van de Boroboedoer. Het zou ons niet verwonderd hebben, als de Cambodjiaansche danseressen ons herinnerden aan de basreliefs van Angkor of van Banteai Chmar, maar tot onze groote verbazing is de kunst, door haar geïnspireerd, te vinden in het beeldhouwwerk van Java. Het lage platform, waarop zij zich in volgorde bevinden, eerst de voornaamste personen, daarna de groepen volgelingen, neergehurkt aan beide zijden, dat is ook de rangschikking bij de Boroboedoer-reliefs. En zou hunne eentonige samenstelling niet voortkomen uit de nabootsing der aan het tooneel gewijde tradities?

Eerst begrijpt men niet, hoe die tooneeltraditie meer stand heeft gehouden in Cambodja dan op Java. Niets is echter natuurlijker. Cambodja heeft, evenals Java, hare beschaving aan Indië te danken. De jongste studieën hebben aangetoond, dat er veel betrekkingen bestonden in den klassieken tijd tusschen Cambodja en het oude Rijk van Çrivijaya (Sumatra en Midden-Java). Arabische scheepvaarders geven het aantal dagen op, noodig om van Java naar Cambodja te komen: het was dus een gewone reis. Men ging zelfs van het oude Champa (het tegenwoordige Annam) naar Java om er de magische kunst te leeren. Later zijn, volgens ge-

3) Uit een noot blijkt, dat schrijver deze inlichtingen betreffende de Javaansche dansen en die van de Javaansche danseressen, welke naar Siam werden gezonden, van den heer Jodjana zelf ontving. Red.

gevens van Dr. Hazeu, Javaansche danseressen naar Siam gegaan.

Nu zou men kunnen vragen: waarom de traditie zich niet op Java gehandhaafd heeft? Wij zouden zeggen, dat de wajang hieraan schuld is. Sommige Javanen gaan zelfs verder; zij beweren, dat invloed van het tooneel op de basreliefs van den Boroboedoer mogelijk is, want, zeggen zij, vóór het tegenwoordige tooneel was de wajang er al.

Maar dit is niet aanneemlijk.

In de VIIIe eeuw heerschte de Hindoesche beschaving op Java. Het Çivaïsme en het Boedhisme werden beleden. De kunst geleek veel op de Hindoe-kunst. Het sanscrit was de officieele taal. De Indische heldendichten waren in alle bizonderheden bekend, dat bewijzen die basreliefs. Kon dan het sanscrit-tooneel, toen in vollen bloei, onbekend zijn? Eerst later zien wij een verandering. De Indische invloed vermindert, de locale invloeden nemen toe. De oude Hindoe-instrumenten, als fluiten en trommen, worden vervangen door de gamelan, het nationale Javaansche orkest. De kunst ontaardt: de bewonderenswaardige figuren, „trois-quart" weergegeven in „haut-relief", worden vervangen door een stoet van vlakke silhouetten in profiel, heel eigenaardig en karakteristiek, maar waarvan het kunstgehalte, wat schoonheid betreft, niet te vergelijken is met de oude kunst. De gelijkenis dezer silhouetten met de wajangfiguren is treffend. Het is op dit tijdstip, waarop de locale kunst opkomt — tusschen de IXe en XIIIe eeuw — dat de wajang, welke wellicht reeds lang vóór dien tijd bestond, in belangrijkheid toeneemt en het tooneel vervangt, waarvan de traditie, mogelijk tot in onze dagen, in Cambodja is bewaard gebleven. Daaruit zou het vreemde verschijnsel kunnen worden verklaard, dat de Cambodjaansche balletten en de oude kunst op Java zooveel op elkander gelijken.

Wij zien dus hoe de band, welke tooneel en dans verbindt met de beeldende kunst, zich telkens voordoet in landen van hindoeïstische beschaving. De waarschijnlijke verwantschap tusschen het sanscritsche drama en de fresco's van Ajanta, tusschen de baletten van Cambodja en de basreliefs van den Boroboedoer, tusschen den dans op Java en de wajang, tusschen de verschillende gestyleerde gebaren, de afscheidingen der dansfiguren en de kunstwerken duidt op een meer algemeenen invloed en een wederkeerig op elkander inwerken.

Een dieper gaande studie in deze richting zou misschien even diepgaande en belangrijke gegevens voor de kunstgeschiedenis aan het licht brengen als die, welke den heer Mâle in staat stelden de ontwikkeling van de kunst aan het einde der Middeleeuwen te belichten door de moderne iconografie in verband te brengen met de opvoering der mysterie-spelen.

Van Week tot Week.

3—10 MAART 1924.

Journalistiek. Neratja (Nr. van 28 Jan.) deelt mede vernomen te hebben, dat men van plan is het blad „Boedi Oetomo", dat thans staat onder de leiding van Raden Soetopo, te brengen onder leiding van Raden Mas Noto Soeroto, die thans nog in Nederland is. Hij zal terugkeeren op Java en hoofdredacteur worden van het orgaan en directeur van de drukkerij Mardi Moelio. De heer Noto Soeroto heeft de benoeming reeds aangenomen en men wacht slechts tot het geld bijeen zal zijn ter bestrijding van de kosten van den overtocht van hem, zijne echtgenoote en twee kinderen, waarvan een groot deel reeds bijeen is. Hij zal dus binnen niet te langen tijd hier terug zijn. Raden Soetopo zal onderwijzer worden aan een Taman Siswoschool.

Teneinde zekerheid te krijgen omtrent de juistheid van het bovenstaande wendden wij ons tot den heer Noto Soeroto zelven, die ons machtigde het bericht tegen te spreken, voor zooveel zijn persoon betreft.

Onderscheiding. Prins Hendrik heeft, volgens de Locomotief, aan den Soesoehoenan van Soerakarta het grootkruis van de Mecklenburgsche huisorde van de Wendische kroon geschonken.

Prijzen van het Java-Instituut. Naar hetzelfde blad verneemt, heeft het Java-Instituut besloten ieder jaar prijzen uit te loven voor de beste, in dat jaar geschreven Soendaneesche, Javaansche, Madoereesche en Balineesche werken. Voor iedere taal wordt jaarlijks f 1500.— (f 500.—?) beschikbaar gesteld.

Landbouwhoogeschool Wageningen. Ingenieursex... koloniale landbouw de heer Tieleman P. J...

Mislukte cokesproeven. Naar de N. Soer. Ct. ver... zijn de cokesproeven met de kolen van de P... Laoet-mijn (Borneo) mislukt. Deze worden ... gezet met een nieuwe kolenlaag. Bij misluk... wordt de economische opzet van het hoog... bedrijf bedreigd. (Aneta-telegr.).

Sterfgevallen tengevolge van Pest op Java. Blijkens ... vangen bericht bedroeg het totaal aantal ged... de maand Dec. 1923 aan het hoofdbureau va... dienst der pestbestrijding gerapporteerde ... gevallen aan pest 1064. (Javasche Cour. 25 Jan.

Geen vlootbasis te Singapore. Officieel wordt ge... dat de Britsche Regeering thans besloten heeft ... voort te gaan met de inrichting der vlootbas... Singapore, waarvan de kosten op £ 10.000.000 ... ren geraamd, doch die vermoedelijk veel du... zou zijn geworden.

Protest tegen de oprichting van Kamers van Land... De Nederlandsche Ondernemersraad heeft te... fisch bij den Indischen Ondernemersbond g... testeerd tegen de oprichting van Landbouwka...

Amok en Lattah. Dr. F. H. van Loon heeft op u... diging van de Vereeniging Instituut voor Trop... Geneeskunde te Leiden een voordracht geh... over Amok en Lattah, een paar psychosen de... leiers. (Een verslag is opgenomen in de N. ... Ct. van 8 Maart, avondbl.).

Voordracht Prof. Treub. Den 17en dezer houdt ... Mr. M. W. F. Treub voor de de vereeniging ... Koloniën te Delft eene lezing over: De toekom... beteekenis van Ned.-Indië voor Nederland.

Koloniale afdeeling Jaarbeurs. Op de van 11—20 ... te houden 10e Ned. jaarbeurs te Utrecht zal w... om een belangrijk gedeelte van de eerste ve... ping van het jaarbeursgebouw worden ingen... door een z.g.n. koloniale afdeeling, welke dit ... weer zeer belangwekkend belooft te worden.

De aandacht van belanghebbenden wordt ... gevestigd, dat de 4e afdeeling van het minis... van koloniën ter jaarbeurs vertegenwoordig... zijn door den heer W. van der Worff, die in ... der spreekkamers van de koloniale afdeeling ... gelijks zitting zal houden ter verstrekking van ... nomische inlichtingen betreffende handel, ... heid en landbouw van Ned.-Indië, Surinam... Curaçao.

De K IX. De onderzeeboot K IX (commandant F... Coster) is op haar uitreis naar Indië den ... Maart te Sevilla aangekomen.

De nieuwe samenstelling van den Volksraad. In ... sluiting bij een mededeeling over de onlangs ... *kozen* leden van den Volksraad, volgt hier... een opgave der door de Ind. Regeering *beno...* leden, zooals deze door Aneta werd geseind: ... de Queljoe, bestuursassistent [1]); A. B. ten B... hoofd van een Holl.-Ind. School [1]); mr. D. A. ... prat, vertegenwoordiger van de Stoomvaart ... Nederland [1]); H. W. Dwidjosewojo, particulie... cretaris van den Sultan van Djocjakarta [1]); ... Kan, landeigenaar [1]); Khouw Kim An, oud-m... der Chineezen [1]); P. Laoh, geëmployeerde ... vaart [1]); dr. J. Schnitzler, landbouwindustrie... H. Soetadi, journalist [1]); J. E. Stokvis, jo... list [1]); Todong gelar Soetan Goenoeng M... hoofd eener Holl.-Inlandsche School [1]); R. ... Wiranata Koesoema, regent [1]); S. J. Aay, a... naar ter beschikking kantoor Reiswezen [1]) en ... (Middenpartij); Pangeran Hadiwidjojo (Vo... landsch Zelfbestuur); Han Tiauw Tjong en m... C. van Helsdingen (Christelijk-ethisch); Baka... (Amboneezen); G. J. van Lonkhuyzen, voor... Cultuurbond; H. J. J. Schneider, ingenieur ... Waterkracht en Electriciteit; mr. dr. D. T... voorzitter Alg. Syndicaat van Suikerfabrieke... C. A. Wiessing, directeur Sluyters en Co. (Vr... nig); Soejadi (Katholiek); Soeroso (Sareka... lam).

Op deze lijst komt niet voor de naam va... A. van Gennep, voorzitter van het Alg. Land... Syndicaat; de Gouv.-Generaal heeft dus gee... volg gegeven aan het verzoekschrift, voorzien ... duizenden handteekeningen, waarbij op de b... ming van Mr. v. G. werd aangedrongen.

De aardolie-belasting. De Eerste Kamer der St... heeft tegen veler verwachting in de aardolie... productenbelasting met 24 tegen 14 stemmen ... genomen.

1) Aftredend.

Dr. H. P. Berlage te Breda. Voor een eivolle zaal, bevattende, naast de élite, ook tal van vertegenwoordigers uit de midden- en werkmansklasse, heeft Vrijdagavond 7 Maart in de vergadering der Volksuniversiteit Dr. H. P. Berlage zijn bekende lezing gehouden over Oud-Indische bouwkunst, toegelicht met tal van lichtbeelden van landschappen, tempels, enz. op Java en Bali. Het publiek was enthousiast over het aardsch paradijs, waarin de onderhoudende causeur het bracht.

Dr. Berlage heeft de liefde voor dat land en dat „mooie volk" (mooi vooral door zijn eenvoud) in ons gewekt.

Zoowel voor hem als voor de Volksuniversiteit was de avond een succes. (N. R. Ct.)

Koninklijke Vereeniging Koloniaal Instituut. Deze vereeniging gaat over tot de uitgifte van nominaal f 6.000.000 3 pCt. premie-obligatiën, verdeeld in 60.000 obligatiën à f 100.— elk, gewaarborgd door een onderpand bestaande uit Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Staatsfondsen.

Het trekkingsplan is verdeeld over drie perioden, elk van tien jaren. In de jaren 1924 tot en met 1933 worden jaarlijks uitgeloot: 55 obligatiën met totaal f 70.000, terwijl à pari zullen worden uitgeloot: in 1924 100, in 1925 200, in 1926 400, in 1927 600, in 1928 800, in 1929 1000, in 1930 1250, in 1931 1500, in 1932 1700 en in 1933 1900 obligatiën.

In de jaren 1934 tot en met 1943 worden jaarlijks uitgeloot: 42 obligatiën met totaal f 40.000, terwijl in elk dezer jaren à pari zullen worden uitgeloot 1958 obligatiën.

In de jaren 1944 tot en met 1953 worden jaarlijks uitgeloot 20 obligatiën met totaal f 25.000, terwijl in elk dezer jaren 2980 obligatiën à pari zullen worden uitgeloot.

De heeren H. Oyens en Zonen te Amsterdam, Haarlem en Zutfen berichten, dat de inschrijving op bovengenoemde uitgifte te hunnen kantore te Amsterdam, Haarlem en Zutfen zal zijn opengesteld op Dinsdag 18 Maart a.s., tot den koers van 100 pCt.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Voor een sluitende begrooting.

Het *Bat. Nwsbl.* (van 2 Febr.) bericht, dat de jongste bezuinigingsvergadering ons eindelijk de kloppende begrooting-1925 gebracht heeft, althans naar de voorloopige ramingen. Het blad merkt op, dat het zelfs althans de zaak zal zijn, dat men zich hoede voor optimisme; in de afgeloopen jaren heeft de ervaring geleerd hoe spoedig men geneigd is schijn aan te zien voor werkelijkheid. Vier millioen moeten nog weggewerkt worden. Volgens sommige departementshoofden zou verdere bezuiniging op hun afdeeling onmogelijk zijn. Uiteraard kan men zich daar niet bij neerleggen; de begrooting *moet* kloppen en de dalende koers van den Indischen gulden dwingt tot afdoende maatregelen. In de conferentie ten paleize is besloten het tekort als volgt te verdeelen: Dép. van B.O.W. twee ton, Dep. van G.B. 1.4 millioen, Dep. van Ond. één ton, Dep. van Oorlog 1.4 millioen, Dep. van Fin. twee ton, Dep. van Just. één ton, Dep. van B.B. drie ton, Dep. van Marine twee ton. De departementschefs zullen het in allerlei kleine middelen moeten vinden. Sommigen willen o.a. eene meer gecentraliseerde aanschaffing van bureaubenoodigdheden; naar alle waarschijnlijkheid zou een beduidend bedrag kunnen worden bezuinigd op de bureau-oppassers. Intusschen naderen we de oprichting der *Generale Thesaurie.* Het bureau „Statistiek" van Financiën zal hierbij komen; de drie bezuinigingsinspecteurs blijven vermoedelijk onder de thesaurie werkzaam, terwijl de betrekking van hoofd van den bezuinigingsdienst zal vervallen. Indien men er nu maar voor zorgt, dat de thesaurie geen „schrijfbureau" wordt, want daarin bestaat allerminst behoefte. Zij zal vooral „denkend" moeten werken, en dan heeft zij in onze begrooting al dadelijk een goed object.

Van de hand van den heer *Verhoeff* (van het Dep. van Fin.) zal binnenkort in *Kol. Studiën* verschijnen eene studie over begrootingszaken, een uiting van het streven om te komen tot een betere indeeling der begrooting, zoodat men een behoorlijk overzicht krijgt der werkelijke kosten van de landsdiensten, enz.

Het *Soer. Hbl.* van 31 Jan. 3e bl. toont mét voorbeelden aan, hoe de departementschefs alleen staan in hun moeilijke taak voor bezuiniging en hoe gering de medewerking van de groote massa ambtenaren is. Vele posten zouden op de begrooting verlaagd kunnen worden, zoo het Departement niet vraagt of dit en dat wel kan, maar eenvoudig decreteert dat de fondsen voor schrijfbehoeften met 50 pCt. worden verminderd en dat de klerkengelden voor 75 pCt. worden afgeschaft. Deze maatregel zal, zóó algemeen gesteld, niet geheel uit te voeren zijn en in gevallen, waar het onmogelijke niet tot het mogelijke te maken is, zal de besparing niet 50 pCt. en 75 pCt. kunnen zijn. Doch — zoo vervolgt het blad — dan neme het Departement geen genoegen met een eenvoudige opgave. *Het eische een beëedigde verklaring.* Dit mag misschien wat rigoreus lijken, doch werkelijk, het is noodig, dat de ambtenaren zich ten volle bewust worden van de noodzakelijkheid der uiterste soberheid en van de verantwoordelijkheid van hun aandeel daarin. Men maakt geen eed tot een dagelijksch artikel, doch waar hij voor de waarheid noodig is en voor het groot en algemeen belang van Indië, mag men hem gaan eischen.

Het *Soer. Hbl.* (van 29 en 30 Jan. en 4 Febr., de 3e bladen) bespreekt o.m. het door de „Javasche Crt." gepubliceerde betreffende de opbrengstcijfers (kohier) der directe *belastingen* over 1923: In een tijd, dat de handel onder bijzondere drukkende omstandigheden gebukt gaat, ziet de fiscus kans om 100 millioen méér uit de inkomstenbelasting te halen dan was geraamd. Daar komt bij, dat de douane-ontvangsten en sommige andere directe en indirecte belastingen bij de raming zijn achtergebleven en landrente en hoofdgeld wel niet belangrijk zullen hebben bijgedragen tot dezen post van 105 millioen. Dit bedrag is waarschijnlijk vrijwel geheel uit voldoening van achterstallige aanslagen verkregen; het overschot zou ten goede moeten komen aan de jaren, waarop de aanslagen betrekking hebben. De meer-opbrengst van 105 millioen over 1923 reduceert het tekort over 1923 tot luttele millioenen, maar feitelijk zou een belangrijk deel van dat bedrag ten goede moeten komen aan de diensten van 1921 en 1922. Om het verloop der indische financiën gedurende de crisis nauwkeurig te kunnen volgen, is een overzicht als waarop wij duiden, een noodzakelijkheid. Dit klemt te meer, omdat de rijkvloeiende bron „achterstallige belasting" (in 1922 f 145 millioen méér, in 1923 f 105 millioen méér) nu waarschijnlijk vrijwel uitgeput is, en men rekening zal moeten houden met het herstel van de normale werkzaamheid van den belastingdienst. In 1924 zal er niet veel meer komen, en in 1925 zeker niet. Op meevallers valt niet meer te rekenen!

De Indische begrooting in de Tweede Kamer verdient ook in Indië — volgens het *Soer. Hbl.* van 2 Febr. — de volle aandacht, omdat in Holland nog altijd de lijnen van het Indische beleid worden aangegeven. In het hoofdartikel worden enkele uitingen in de Kamer over de houding der Indische regeering tegenover het spoorwegpersoneel en over de redenen der bomaanslagen weerlegd. Schrijver maakt zich niet ongerust over den afloop van de behandeling der *Poenale Sanctie* in de Tweede Kamer tusschen Paschen en Pinksteren a.s. Wordt de P. S. aangenomen, dan verwacht het „Soer. Hbl." een rustige, doch krachtige ontwikkeling der Buitengewesten.

Hoofdkenmerken der Indische statistiek.

De *Locomotief* van 25 en 29 Jan. bevat een artikel over de verbetering van de Indische statistiek, leidende tot deze slotsom, dat niet ondanks, maar veeleer door de moeilijke tijden, die Indië doormaakt, de organisatie der statistieken, en in het bizonder der economische, in de naaste toekomst goede vorderingen zal kunnen maken. Werkt de Interdepartementale Commissie met succes en wordt het voorgestelde statistiekrecht werkelijk ingevoerd, dan kan een flinke stap vooruit worden gedaan. De achterstand, dien Indië op dit gebied vertoonde, zal dan binnen enkele jaren aanmerkelijk zijn verminderd.

Voedselschaarschte. Belastingen. De a.s. Residenten-Conferentie.

In de *Locomotief* (van 11, 20 en 27 Dec. blz. 4) is gewezen op „hongersnood", welke in een deel der Preanger, met name in de afd. Bandoeng, zou heerschen. Het *Bat. Nwsbl.* (van 15 Dec., zie *Kol. Wkbl.* van 31 Jan.) heeft er op gewezen, dat telkenjare, men mag wel zeggen over heel Java, een periode van meerdere of mindere voedselschaarschte voorkomt, welke periode — de mongso patjeklik — dikwijls verward wordt met dreigenden hongersnood. Een onderzoek

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

van bestuurswege toonde aan, dat men inderdaad met *„voedselschaarschte"* te doen had, doch intusschen waren Inlandsche communisten de dessa ingetrokken, hadden gepredikt dat er hongersnood was en — gegeven het feit, dat er hier en daar wel eens honger geleden werd — vonden geloof. Ook in de Eur. pers verschenen verhalen over den hongersnood, en verslagen van volksvergaderingen en optochten, — en de communistische reclame slikte men op den koop toe! Het *Bat. Nwsbl.* van 2 Febr. beantwoordt — nu we meer dan een maand verder zijn — de vraag, hoe het er thans mee staat:

Met hongersnooden is het nu eenmaal zoo, dat ze op den duur hoe langer hoe ondraaglijker worden, indien tenminste niet op groote schaal met de uitdeeling van levensmiddelen wordt geholpen. Maar wij hebben niets gehoord van krachtige en snelle middelen, waarmee de hongersnood in de Preanger zou zijn bezworen — en hongersnooden gaan gewoonlijk niet vanzelf over! Er is reden om hierop te wijzen, nu de Bandoengsche red. van de *Locomotief* (zie het nr. van 31 Jan. blz. 4) in een ander verband de suggestie van nood tracht vol te houden. De pelgrimsvaart uit de afd. Bandoeng vertoont een sterke stijging; in het tijdvak 1 Nov.—28 Jan. vertrokken niet minder dan 1084 Mekkagangers, en nog dagelijks worden passen uitgegeven. Verhoogde godsdienstzin ligt aan dit opmerkelijke feit niet ten grondslag, zegt de *Loc.*, maar „van verhoogde welvaart is in het geheel geen sprake; integendeel." En dan volgt deze verklaring: 1924 is het jaar van den *hadj akbar*, welke eens in de tien jaren valt en voor de geloovigen veel grooter waarde heeft...... Het is inderdaad vernuftig gevonden. Maar het verklaart nog geenszins het verdrijven van den beweerden „hongersnood", — en evenmin hoe die geteisterde afdeeling Bandoeng aan het geld voor al die bedevaartgangers gekomen is. Het bedrag voor elken aspirant-hadji stellend op ƒ 1000, komt men nu reeds tot rond ƒ 1 millioen; als de groote trek afgeloopen is, zullen het misschien meerdere millioenen blijken te zijn, — en als wij ons niet vergissen, pleegt het geld voor de bedevaart langzaam te worden opgespaard. In ieder geval is het niet uit de lucht komen vallen! Misschien ontdekt men nu op welke mysterieuse manier de bevolking aan het geld gekomen is in een tijd toen zij, krachtens proclamatie van communistische en andere leiders, aan hongersnood toe was!

De *Java-Bode* van 2 Febr. wijst eveneens op *de groote pelgrimsvaart 1924*, waaruit blijkt, dat er in de afd. Bandoeng een aanmerkelijke stijging van het aantal pelgrims valt waar te nemen en men dus kwalijk van een „ernstig verschijnsel" als een inzakkend welvaartspeil, kan spreken. Het is niet onmogelijk, dat de vermeerderde inbreng der pandhuizen uitsluitend aan de bedevaart te wijten is.

In de *Java-Bode* van 4 Febr. lezen wij dat te *Garoet* honderden Inlanders achterstallig zijn met de betaling hunner personeele belasting. Het hoofd van plaatselijk bestuur heeft krachtige orders uitgegeven om de inning te doen plaats hebben en om een voorbeeld te stellen is bij een zestal personen, die zich het meest onwillig betoonden om hun schuld aan den Lande te voldoen, beslag op hun huisraad gelegd. Onder hen bevinden zich enkele voormannen van de S. I. De *J. B.* vestigt de aandacht er op, dat nog immer een kwade geest over dat deel der Preanger rondwaart, die nu eens suggereert, dat daar hongersnood zou heerschen, dan weer aanzet om de scholen niet te bezoeken, terwijl een verhoogd godsdienstig leven mede niet toevallig is in die streken.

De *Locomotief* (van 6 Febr. blz. 28) verneemt dat op de a.s. *residenten-conferentie* te Weltevreden *o.m.* de meening der residenten over den algemeen-*politieken toestand* gevraagd zal worden. Betreffende den *belastingdruk op de Inlandsche bevolking* zal worden nagegaan, in hoeverre het juist geacht kan worden, dat de Inlandsche bevolking hier en daar te zwaar zou zijn belast. Op het platte land is de druk, over het geheel genomen, tamelijk regelmatig verdeeld, waarbij de verschillen in hoofdzaak zijn terug te brengen tot verschillen in de dessabelasting, doch in de kotta's kunnen deze verschillen grootere afmetingen aannemen, door de combinatie met belastingen voor de locale ressorten. De regeering wenscht nu in het algemeen een beter inzicht te erlangen in den belastingdruk voor den Inlander in de verschillende gewesten. In de Preanger b.v. wordt het hoofdgeld ad ƒ 2.75 door de dessa's, in eigen omslag geïnd, zoodat het voor kan komen, dat de een een paar honderd gulden moet betalen, waartegenover dan een aantal anderen zijn vrijgesteld. De regeering acht het gewenscht, dat alles onder de oogen te zien, om te kunnen beoordeelen of beperking of wijzi-

ging van den belastingdruk in sommige streken no moet worden geacht.

Voor de Buitengewesten komt daarbij het punt *vordering van de economische ontwikkeling der tengewesten.* Dit betreft de eventueele maatregelen tegemoet te komen aan de wenschen van hande nijverheid en speciaal ook voor de cultures. De r ring wenscht zich op de hoogte te stellen, in hoe de geuite grieven als juist moeten worden aange en op welke wijze daaraan in dat geval tegemoe zijn te komen. Zoo is b.v. de grief geuit, dat geen den genoeg ter beschikking zouden worden g waar al dadelijk tegenover kan worden opge dat enorme uitgestrektheden in erfpacht zijn ui ven, zonder dat het kapitaal blijkbaar de explo aandurft. Erfpachtrechten zijn gelijk men wee koopbaar, zoodat men desgewenscht, zeer snel d schikking over de noodige gronden kan verkr wanneer men weet, dat momenteel meer dan hon duizend baoe van de beste gronden in de Buiteng ten eenvoudig braak liggen, hoewel zij in erfpacht uitgegeven.

Wat de politie betreft, zal worden nagegegaan hoeverre bij de in uitvoering zijnde reorganisatie *Algemeene Politie* op Java en Madoera en der G *pende Politie* op de Buitenbezittingen nog nade kunnen worden bezuinigd, in verband met den s ten stand der landsmiddelen.

Nieuwste Soemba Historie.

De *Makasaarsche Crt.* brengt nadere bijzonderh omtrent het voorgevallene op *Soemba*, dat aanle gaf tot de schorsing van den gezaghebber D. en ontslag uit 's Landsdienst van den ass.-res. D. De wordt teruggebracht tot het opsluiten en laten den van menschen, die achterstallig waren in d taling hunner belastingen. De heer D. overtrad onze wet, doch niet de Soembaneesche adat.

De heer *Zentgraaff* geeft in het *Soer. Hbl.* (Febr. 3e bl.) meer gedetailleerde mededeelingen trent hetgeen in West-Soemba is geschied. Van onwettige gevangenhouding met gedwongen arbei via de ranselpartijen met het rotan — naar de gevallen door verregaande verwaarloozing, was voor de objecten dezer uitingen van Tropenkoller lange lijdensweg. De gezaghebber D. moet uit den der zaak worden beschouwd als de hoofdschul

Het zal thans wel duidelijk zijn — zoo zegt de Z. verder — dat verdediging van het optreden va heer D. de suggestie werkt, als zou ons gezag he zoo nauw nemen met misdrijven, in de Buitengew gepleegd tegen de bevolking. Het is van groote b kenis voor het werk in de Buitengewesten, dat wi terugvallen in tijden, welke ver achter ons li Handelingen als die, welke onder het régime-D. gepleegd, doen ons gezag ontzettend veel kwaa schokken het vertrouwen van de bevolking. Dit vooral voor Soemba.

Schr. denkt hierbij aan hetgeen in 1911 in Mid Soemba voorviel, de wreedheden gepleegd door militaire patrouille onder de sergeanten Deyse en Iding, en wijst vervolgens op het lichtpunt deze droeve histories: dat de Regeering geen mo geaarzeld heeft om in te grijpen en te straffen. durft zaken als deze onder de oogen te zien, geen publieke bespreking. Dit is de eenige goed vatting. Zij belet, dat men misdrijven, als op So gepleegd, gaat zien als systeem; zij toont ons die delingen als incidenten, waartegen dadelijk met k wordt opgetreden. Men kan erkennen, dat het en werken in afgelegen oorden zijn aparte bezw heeft en dat Tropenkoller daar sneller tot exc voert. Doch men hoede zich voor verdediging van tastbaar onrecht en wijze op *de hooge rechtsopva van een Westersch bestuur*, dat optreedt tegen kwaad en onomwonden het onrecht veroordeelt. openlijke actie tegen zulk kwaad ligt onze kracht; goedpraten ervan is gevaarlijk en veroordeelensw dig.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De „Dokter Djawa" vereeniging.

Op Zondag, den 18en November 1923, had in de tian van Pakoe Alam, ten huize van Dr. Raden Soepojo, eene samenkomst plaats van de Dokters-D in de Residentie Djocjacarta, welke ten doel had sprekingen te houden over het denkbeeld van de Re ring gedaan te zien te krijgen dat voor hunne kind een Hollandsch-Inlandsche School wordt opgericht.

gezien zij zoo dikwijls hunne taak moeten uitoefenen op eenzame plaatsen, welke gelegen zijn in ver verwijderde streken, en waar geen gelegenheid bestaat hunne kinderen op eene Hollandsch-Inlandsche School of op eene Europeesch-Lagere School het onderwijs te doen genieten.

Dat bezwaar geldt niet alleen voor deze geneesheeren op Java, doch ook voor hen, die op de Buitenbezittingen zijn geplaatst en voor wie het al bijzonder moeilijk is hunne kinderen de Nederlandsche taal te laten leeren.

Om een voorbeeld te noemen, wijst men in de „Pewarta Soerabaija" van 20 November 1923 op de bestaande regeling bij de Hollandsch-Inlandsche School op het eiland Bali.

De Dokters-Djawa behooren niet tot de Balische bevolkingsgroep en als zij hunne kinderen ter schole willen laten gaan, worden zij verplicht hunne kinderen naar Java te zenden, zonder dan nog de zekerheid te hebben dat zij dààr, in hun eigen geboorteplaats, op eene plaatsing van hunne kinderen op één der Hollandsch-Inlandsche Scholen kunnen rekenen.

Nu kunnen die kinderen natuurlijk wel naar eene andere school worden gezonden, doch. als men op zulk eene plaats geene goede en welwillende bekenden heeft, dan gaan de daaraan verbonden kosten boven de financieele krachten der ouders.

Die kinderen bij familieleden onder dak te brengen, heeft dikwijls dit bezwaar, dat het toezicht op de opvoeding nog al te wenschen overlaat.

Met betrekking tot het geven van onderwijs aan de kinderen, staan de Dokters-Djawa dus voor even groote moeilijkheden als zoovele andere categoriën van personen in Ned.-Indië, die dààr een werkkring hebben gevonden.

Het geval van Bali, waarvan zooeven sprake was, heeft al dikwijls een onderwerp van bespreking uitgemaakt op de congressen van de „Boedi Oetomo-vereeniging, waarin besloten werd de hulp van de Regeering in te roepen, doch deze heeft toen, op den voet van de bestaande voorschriften, in zooverre eene gunstige beslissing genomen, dat zij bepaalde dat de kinderen van Dokters-Djawa op de Balische Hollandsch-Inlandsche School konden worden toegelaten als er plaats was.

Doch, aangezien er elk jaar voor de Balische kinderen al geen ruimte op die school genoeg is, zoo blijft in de praktijk voor de Dokters-Djawa de toestand dezelfde en mogen zij op eene plaatsing voor hunne kinderen niet rekenen.

Op grond van een en ander zijn de Dokters-Djawa van oordeel dat zij zich zelf moeten helpen en dat de s ng van hunne kinderen op een der Hollandsch-Inlandsche Scholen kunnen rekenen.

Tijdens de vergadering bracht Dr. Soepojo nog eens in herinnering in welke moeilijke omstandigheden de Vakbond van de Dokters-Djawa, in vergelijking met andere Vakbonden, verkeert, daarbij — onder meer — wijzende op het feit hoe bezwarend het in de praktijk voor de leden van den Bond is, om de Vakvergaderingen bij te wonen.

Die leden wonen overal verspreid en als zij kunnen gaan, beschikken zij meestal over geen tijdelijken vervanger, terwijl, in geval een Dokter van elders moet komen, diens praktijk de oorzaak is dat men te lang moet wachten, zoodat van het bezoeken van eene vakvergadering toch feitelijk ook niets komt.

Toen Dr. Soepojoe, destijds van zijne woonplaats Koedoes naar Semarang reisde om eene vakvergadering bij te wonen, met vergunning van den Afdeeling-Chef, ontving hij bij het binnentreden in de vergadering een telegram uit Koedoes, inhoudende het bevel onmiddellijk terug te keeren, aangezien een visum repertum van een gestorven persoon, dadelijk moest worden opgemaakt.

Aan die opdracht terstond voldoende, kon hij dientengevolge de vergadering niet bijwonen.

Dr. Soepojo is van meening, dat, aan het vasthouden van Weltevreden, als plaats van het Hoofdbestuur van den Vakbond, bezwaren zijn verbonden en dat het beter is daarvoor de plaatsen Djocjacarta, Soerakarta of Semarang in Midden-Java aan te wijzen.

Vele zijn dus de onderwerpen die den Dokter-Djawa Bond bezig houden, terwijl Dr. Soepojo hoopt en vertrouwt dat men ten deze tot spoedige beslissingen zal geraken.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een brief van de Chineesche Studenten in Amerika aan hunne collega's in China.

Gegeven de bestaande verwikkelingen in China, welke, naar het schijnt, niet kunnen worden opgelost, heeft de Vereeniging van Chineesche studenten in Amerika aan de collega's in eigen land het navolgende schrijven gericht:

„In herinnering brengende dat wij gezamenlijk onderdanen zijn van hetzelfde land, schijnt het ons toe dat het onze plicht is in dezen vorm onze bevinding aan u allen bekend te stellen.

Sedert het bestaan van de Chineesche Republiek, hebben wij daarvan nog geen dag iets goeds gezien; integendeel schijnt het land te worden geslingerd gelijk een onbestuurd vaartuig, dat ten prooi is van de hoog opgaande golven der woedende zee.

Ons land is gesleurd in de golven eener Politiek, welke door ieder Chineesch onderdaan, die haar waarneemt, wordt afgekeurd.

Terwijl men in het Noorden onderling grabbelt naar de hoogste ambtelijke functies, die van geen nut zijn, vermoordt men elkander in het Zuiden. Rooverbenden in de provincies maken van China een groot graf.

Die toestand heeft ons reeds sedert langen tijd bezig gehouden met het doel de middelen te beramen, welke tot verbetering van toestanden zouden kunnen leiden, doch gij allen weet dat onze krachten beperkt en de afstanden tusschen ons te groot zijn dan dat wij dat goede doel zouden kunnen verwezenlijken.

Wij weten wel dat gijlieden denkt dat deze tegenwoordige toestand het kwaadaardig noodlot is van China.

Ook weten wij dat gij oprecht gehecht zijt aan ons land.

Doch wij, die op zulk een afstand van elkander zijn, staan verbaasd dat wij niets hooren van eenige beweging van uwe zijde, waaruit zou kunnen blijken dat de verwarde toestanden in China u ter harte gaan.

Verwarring in een land, beteekent de ondergang van dat land en als er geen voorzieningen worden genomen die de verwarring bestrijden, dan heeft men slechts uitbreiding van het kwaadaardig noodlot te verwachten.

Laten wij toch beproeven en ons laten gelegen liggen aan de verwarde Chineesche politiek en hare buitenlandsche diplomatie, waardoor wij ons kunnen overtuigen van de ernstige gebreken, welke in de toekomst eene bedreiging zijn voor het volksgeluk.

Zoolang die aangelegenheden niet tot een goed einde zijn gebracht, zijn wij verplicht tot aaneensluiting niet alleen in het binnenland, doch ook in het buitenland en u op deze wijze op te wekken ons geliefd China te hulp te komen.

Misschien gaat dat uwe kracht, evenals de onze, te boven, doch gij kunt dan toch over de hulp van zoovele vereenigingen beschikken, zoodra van uwe zijde eenige daadwerkelijke en ernstige actie uitgaat.

Wij hopen daarom dat door u eene samenkomst op groote schaal zal worden bijeengeroepen, met het doel het belangrijke onderwerp, waarom het gaat, te bespreken.

En, al is het ook dat wij weinig kunnen doen om aan de verwarring in China zooveel mogelijk een einde te maken, toch willen wij van onze zijde al ons best doen te overwegen wat nuttig kan zijn voor ons land dat op zulk eene ernstige wijze wordt bedreigd.

De bestrijding van dat gevaar eischt dadelijk krachtig optreden van hoog en laag.

Terwijl het volk als het ware daarom smeekt, zult gij bij welslagen den dank van dat volk verwerven."

(„Pewarta Soerabaija", 21 Nov. 1923.)

Uit Ned.-Indië verwijderd?

Volgens bericht, voorkomende in datzelfde blad, zou de Regeering overwegen den heer Dei Tie Kie, gewezen Hoofd-redacteur van de „Soe-Pin-Djict-Po", uit Ned.-Indië te verwijderen, aangezien hij tal van artikelen in zijn blad heeft geschreven welke der Regeering niet aangenaam zijn.

De heer Dei Tie Kie vertrok 14 October 1923 naar Singapore, waar hij een nieuw Nieuwsblad zou willen uitgeven, terwijl de uitgifte van de „Soe-Pin-Djict-Po" is gestaakt.

Vrijwillig zich uit Ned.-Indië begevende, heeft deze aangelegenheid dus zich zelve opgelost, doch kan de Regeering thans overwegen in hoeverre termen bestaan om hem den terugkeer naar Ned.-Indië te verbieden.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Maart-afl. opent met een artikel van den hr. J. Oudemans over de Indische grooten (Sultan van Boeloengan, prinsen van Solo en Jogja, met gevolg), die bij gelegenheid der Jubileumfeesten naar Nederland waren gekomen. De schr. was aan de twee javaansche prinsen als raadsman toegevoegd (ass.-resident W. J. R. Zieck aan den Sultan); hij is dus goed op de hoogte.

Mr. J. J. Bolhuis schrijft in een opstel, getiteld „Indië en de Nederl. Volksvertegenwoordiging", over de behandeling in de Tweede Kamer van de producten- en aardoliebelasting en de Indische begrooting voor 1924, welke nu eens niet, evenals in de laatste jaren, in een vloek en een zucht is afgedaan.

Het is bekend dat de minister van koloniën over het algemeen geen goede pers heeft; Mr. van Bolhuis' oordeel over dezen bewindsman is al evenmin gunstig. Hoewel hij niet twijfelt aan zijne toewijding, moet hij er terstond aan toevoegen, „dat er kwalijk een werkzamer slaapmiddel te bedenken is dan de redevoeringen van den heer S. de Graaff." Enzoovoort!

De hr. E. L. K. Schmülling geeft eene aanvulling zijner bijdrage in de Ind. Gids van Sept. 1923 over de Heerendiensten op Java en de Buitengewesten. Zijn beschouwingen samenvattend zegt schr., dat het beeld voor 1923 geheel anders is dan 7 jaar eerder en dat over korten tijd op Java en Madoera nergens meer verplichte diensten zullen bestaan, terwijl de Buitengewesten er dan nog midden in zitten en voor een vrij hoogen berg staan; deze zal vermoedelijk van af '22 wederom dalen, althans in de toekomst niet meer de 15 millioen dagdiensten overschrijden.

Al behooren de gemeentediensten niet tot het eigenlijke onderwerp, toch wordt dit een goede gelegenheid geacht, om op de wenschelijkheid te wijzen van openbaarmaking van hetgeen er op hun gebied, c.q. t.a.v. hunnen afkoop, althans op Java en Madoera, gaande is.

In de rubriek Varia ontmoet men weer den hr. Schm.; hij betoogt hier, dat het aantal desa's op Java thans ongeveer 20.000 bedraagt; als men voor statistische doeleinden (onderwijs, credietinstellingen, enz.) 30.000 tot grondslag neemt — zooals nog wel gebruikelijk is — komt men tot geheel onjuiste gevolgtrekkingen.

De rubriek Revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen is o.i. belangrijk verbeterd door den nieuwen hoofdredacteur; door het vermelden der Nrs. en datum der couranten, waaraan de stof dezer zoo interessante rubriek is ontleend, komt de hr. Nypels tegemoet aan een meermalen geopperd bezwaar.

Overigens bevat deze afl. de vaste rubrieken: Buitenland, Koloniale literatuur, Wetenschap en industrie.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

Uit den inhoud der Maart-afl. Batavia, door C. M. Vissering (geïllustreerde beschrijving). — Uit de geschiedenis der indigocultuur, door J. J. Paerels. — Een merkwaardig bronsje (Wadjawarâhî), door Prof. Dr. N. J. Krom. (Dit uit Jogjakarta afkomstige beeldje stelt een vrouwelijke, vierarmige figuur voor, gezeten op een lotuskussen; het hoofd is vervangen door een zwijnskop, getooid met diadeem). — Anthropologische bibliographie van den Indischen Archipel, door Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan, besproken door Dr. H. F. C. ten Kate. — Eenige aanteekeningen op „Oostwaarts" van Louis Couperus, door W. O. J. Nieuwenkamp.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 31. Een practische methode voor het toepassen van loodarsenaat op de tabak in het veld, door J. Gandrup. — Vereenigingsleven (vervolg). — De voedselvoorziening op Java en Madoera. — Radio of draadlooze telefonie (vervolg). — Over de inrichting der melkbedrijven en het bevorderen der hygiënische melkwinning in Indië. — Karbouwendiefstallen, door Raden Koesoemadinata. — Rubberrestrictie. — Overzicht van de productenmarkt.

Economisch Statistische Berichten.

In het 5 Maart-Nr. een artikel van ir. J. C. van Reigersberg Versluys over de industrialisatie van Ned.-Indië, ten doel hebbend recht te zetten hetgeen de hr. Sibinga Mulder over dit onderwerp heeft geschreven in hetzelfde weekblad. Volgens den heer R. V. heeft de oud-directeur van Landbouw de zaken daarbij deels onjuist deels onvolledig voorgesteld.

De hr. W. F. J. Kroon, voorzitter van den Raad van Beheer der Ned.-Ind. Jaarbeursvereeniging te Bandoeng, trek teveneens te velde tegen den hr. Sibinga Mulder; het betreft diens uitlatingen over de Bandoengsche Jaarbeurs, o.a.: „Een instituut m.i. waaraan geen behoefte bestaat, ook al was het op een meer geschikte plaats dan Bandoeng gevestigd. Elken gulden Gouvernementsgeld eraan besteed heb ik steeds betreurd." De hr. Kroon drukt handig na deze aanhaling de klinkende rede af, waarmede dezelfde hr. S. M. als directeur van Landbouw in Mei 1920 de 1e jaarbeurs te Bandoeng opende.

Verder bevat hetzelfde Nr. nog een artikel van den hr. F. J. Houwert over 's Lands Mijnbedrijven, naar aanleiding eener publicatie van ir. P. Hövig over dit onderwerp.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 49. Kunst en kunstnijverheid in Indië (vervolg) door N. — Iets over het kasteel van Batavia, door ... Kalff (met ill.). — De P. I. K. (Partij Kommunist Hindia) ten plattenlande, door d. K. — West-Indië. Suriname. Koloniale Staten. De middelen. — Curaçao. ... scheepvaart.

Tectona. Boschbouwkundig Tijdschrift.

Afl. 11—12 van deel XVI bevat de volgende oorspronkelijke verhandelingen. Het watergehalte en ... waterverdeeling van den verschen djatistam. Mededeeling van het Proefstation voor het Boschwezen door Ch. Coster. — Iets over diktegroei en inhoudsstoffen van den djatistam, door Ch. Coster. — De reboisatie op de Merapi-hellingen in Djokjakarta, door ... Versluys. — Korte aanteekeningen over Javaansche boomennamen, door T. Altona. — Houtbeweging in ... Buitengewesten, door F. W. Snepvangers.

Literatuur: Jaarverslag van den Dienst van het Boschwezen. — Jaarverslag van het Proefstation voor het Boschwezen. — Jaarverslag van het Instituut voor Plantenziekten. — Boekbespreking. — Literatuur-overzicht.

Een onuitgesproken rede op Ir. van Sandick's graf.

De Banier (Nr. van 1 Febr.) vestigt de aandacht op een artikel, onderteekend „Vrije stem uit het volk van Indië", opgenomen in de Ind. Ct. (W. J. E.), van ... Jan., waarin inderdaad een treffende hulde wordt gebracht aan de nagedachtenis van den hr. van Sandick, wiens portret in het vorig Kol. Weekbl. werd gepubliceerd.

Het slot dezer onuitgesproken grafrede luidt: „Hoe gaarne had ik U vurig gedankt voor wat gij hebt gedaan voor het grootste Staatsbedrijf gedurende ... jaren. Gij hoordet mij niet meer...... Maar toen ik neerblikte op Uwe rustig-gevouwen handen, die stemlooze handen, die zoo ijverig zijn geweest tot het laatst aan toe, die arbeidzame handen, die zooveel tot stand hebben gebracht...... toen ik neerblikte op die welbekende, zoo sereene en toch geestkrachtige laatstrekken, toen gevoelde ik hoe het koude en heimzinnige licht, dat viel op Uw stille heldenfiguur in het feestelijk doodsgewaad, toen gevoelde ik hoe ... licht mij deed zien, waarmede ik U huldigen kon. ... met de blanke bloemen waarmede ik Uw doodsbed sieren mocht, maar met deze openlijke bekentenis.

Ofschoon onwillens, hebt gij op een practische ... aanschouwelijke wijze mij mijn fout doen inzien, door Uw ijver, door Uw toewijding, door Uwe werkkracht, door Uw gansche veelbeteekenende figuur.

Nagenoeg tien jaren heb ik behoord tot de uiterste revolutionnairen, die positief aanstuurden op de ... scheuring van Indië en Nederland, om reden te goeder trouw vermeend werd, dat dit in het belang zou zijn van dit aan mij en mijn partij, zoo dierbare land en volk, dat wij wilden maken tot een vrij en fier volk.

Hooggeërde heer van Sandick, gij hebt mij onwillens doen inzien, dat Nederland in weerwil der uitwassen zijn edelste zonen toch in staat heeft gesteld zeer veel voor Indië te doen, waarin gij een voorbeeld waart.

Gij hebt mij onwillens tot de overtuiging gebracht dat Indië Nederland nog niet missen kan, dat het ... halve zaak zou wezen voor beide landen ons, in plaats van zich gewelddadig los van elkaar te rukken, ... nauwer aaneen te hechten.

Hooggeëerde heer van Sandick, heb dank voor ... gij hebt gedaan gedurende 21 lange jaren voor ... grootste Staatsbedrijf, als zijnde in het belang van land en volk, temidden waarvan gij hebt geleefd, temidden waarvan gij Uw leven liet.

Ik blijf Uwer voor goed indachtig."

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 10. Italië ons ten voorbeeld? ... L. Koch. (Beschouwing over den Italiaanschen ... bouw, speciaal in de Po-vlakte). — Het oculeeren ... cacao, door G. Stahel, besproken door Dr. C. J. J. ... Hall. — Ned.-Indië op de 6e Internationale Rubbertentoonstelling. — Java Rubber Plantersbond. — Kultu...

berichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen zoomede de wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft een opgave van recente rubber-literatuur.

De Gids.

Prof. Mr. C. van Vollenhoven bespreekt in het Maart-Nr. zeer uitvoerig de ideeën van den heer S. Ritsema van Eck omtrent de Indische Staatsinrichting, neergelegd in een reeks van geschriften verschenen tusschen de jaren 1912 tot '24. Uit het betoog van Prof. v. V. blijkt dat hij de „vinding-Ritsema van Eck" om verschillende redenen niet aannemelijk acht.

In hetzelfde Nr. een artikel van Dr. Jan Veth over het „Bataviaasch Museum". Schr. geeft de korte geschiedenis van het Kon. Bat. Gen. van Kunsten en Wetensch., waarvan het museum een onderdeel is, beschrijft de verzamelingen, waarbij wenken in verband met de opstelling der voorwerpen, om te eindigen met een beschouwing over verdwijning van Indonesische kunst tengevolge Westersche inmenging. Het artikel is opgedragen aan den heer J. P. Moquette.

Honderd jaar koloniale politiek.

Onder het opschrift: Honderd jaar Koloniale politiek, 1824—1924, het eerste gedeelte eener beschouwing van den heer M. Ch. G. J. van der Mandere, in de Maart-afl. van „Vragen van den Dag". De schr. kiest als motto de woorden van Van der Capellen in April 1824 namens Koning Willem I tot de bevolking der Molukken gericht: „Hij wilde, dat wij U ook deelachtig zouden doen worden de zegeningen, die alle volkeren onder zijne Heerschappij genieten. Hij wilde ook voor U een weldoenend vader worden, zooals Hij voor alle Zijne onderdanen is, onder welke gij het geluk hebt te behooren."

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

De Jan.-afl. bevat o.m. Pacific-problemen, door W. J. Lucardie (slot). — Onze oud-voorzitter burgemeester van Dordrecht (n.l. de gepens. luit.-kolonel der genie P. L. de Gaay Fortman). — Tactische schetsen. Het gevechtsexerceeren (Infanterie en cavalerie te voet), door F. T. — De Belgen in Oost-Afrika (1916—1918), door R. (slot). — Over het verdelgen van insecten in kazernes, door H. L. R. — Uit de oude doos (vervolg), door T. — Voeding in garnizoen, door C. H. C. Waal en G. J. van Leeuwen. — De officiersvereeniging tot onderlinge ondersteuning van nagelaten betrekkingen (slot), door F. de Bakker.

De Boroboedoer als cultuurhistorisch monument.

Ir. Maclaine Pont schrijft in het 25 Jan. Nr. van De Taak een opstel over den Boroboedoer als cultuurhistorisch monument.

Schr. schaart zich aan de zijde van hen die aannemen dat de Boroboedoer (en ander monumenten van verwanten opzet) gebouwd is door Javanen, zonder dat men aan dit overheerschte volk het volle *geestelijke* vaderschap over het bouwwerk behoeft toe te kennen. Als stoepa-bouw minder grootsch-eenvoudig dan de elders gestichte stoepa's, is de Boroboedoer de eerste, en tevens als ideaal bouwwerk de meest glorieuse schepping in steen van de zoo specifiek-Javaansche omwallingsarchitectuur.

Het aandeel dat de Javanen in den bouw der Hindoe-Javaansche monumenten gehad moeten hebben, zal de schr. in een volgend artikel behandelen.

Jubileum-Nr. Ned.-Ind. Rubber- en Theetijdschrift.

De nestor der Java-planters Teun Ottolander vierde 27 Jan. j.l. zijn 70en verjaardag; zijn verdiensten op het gebied van den landbouw, de ontwikkeling van het vereenigingsleven onder de planters enz. gaven de redactie van het Ned. Ind. Rubber- en Theetijdschrift aanleiding een speciaal Nr. aan den jubilaris te wijden.

Voorafgegaan door een mooi portret bevat dit Nr. (het is van 1 Febr.): Ottolander's zeventigste verjaardag, door Dr. A. W. K. de Jong. — Ottolander en de Proefstations, door Dr. A. J. Ultée. — Ottolander en het Idjen-gebergte, door Dr. C. Braak. — Ottolander en de Kamers van Landbouw, door Mr. J. de Riemer. — T. Ottolander en natuurbescherming, door Dr. K. W. Dammerman. — Over selectie van Javakoffie, door Dr. W. H. Arisz. — Congenis koffie, door Dr. P. J. S. Cramer. — Mossen als grondbedekkers, door J. Gandrup. — Populaire groenbemester, door W. M. van Helten. — Een enguête over tractors, door L. Koch. — Reuzenplanten in de Deli-tabak, door Dr. S. C. J. Jochems. — Tabaks-Botys, een tot nu toe miskende soort, door L. Fulmek. — De positie van het artikel rubber. — Een Java Rubber Plantenbond? — Theemachinerieën, door Dr. J. J. Deuss. — Over een plaag bij Vigna, door J. Gandrup.

De Tropische Natuur.

Inhoud van het Febr.-Nr. Aanteekeningen betreffende een bestijging van den G. Slamet, door Dr. H. J. Lam (met ill.). — Medewerking verzocht, door J. C. v. d. Meer Mohr (schr. vraagt inlichtingen over het eventueel voorkomen van Achatina fulica, een schadelijke slakkensoort in Ned.-Indië). — Iets over het conserveeren van vogels, door J. H. Siebers.

* * *

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, 1924, No. 5. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden, Afdeeling Pers).

De nieuwe Sumatra-kaarten, door J. van Roon. — Kindermoord in den Indischen Archipel. Overzicht eener voordracht van Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan. (Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Gen., Maart '24).

Ter kuste van Atjeh. Herinneringen van een adelborst door Q. X. (vervolg). (Ned. Zeewezen, 1 Maart '24).

Beschouwingen over den Inlandschen landbouw. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het vierde kwartaal 1923. (Korte Berichten, 18 Jan. '24).

Jan Fabricius en zijn werken, door H. F. Tillema (vervolg). (Vrije arbeid, Febr. '24).

Stand der cultures en uitvoer der Surinaamsche producten. Mededeeling van het Dep. van Landb., Nijv. en Handel. (In- en Uitvoer, 4 Maart '24).

Nog eenige aanteekeningen over den levensstandaard te Medan. (Mededeelingen van de Handelsvereeniging te Medan, 31 Jan. '24).

Boekaankondiging.

De aandacht wordt gevestigd op een boekwerk dat ook in het Kol. Weekbl. geannonceerd wordt: De natuurlijke genezende middelen van Dr. Julius Hensel en hunne toepassing bij meer dan honderd der meest voorkomende ziekten, kwalen en aandoeningen door W. van der Sluys Sr., Uitgave Geneesmiddelenhandel „Luctor et Emergo", Kantoor Hensel-Werke voor Ned. en Kol.

Inzonderheid wordt de aandacht gevestigd op het hoofdstuk: De origineele Hensel-praeparaten afzonderlijk beschouwd en daarvan het onderdeel: Tropendrank, alsmede op de aanteekeningen: Voor hen die in de tropen verblijven of daarheen denken te vertrekken.

Suriname.

Het voorloopig verslag der Tweede Kamer op het wetsontwerp tot vaststelling van de begrooting van Suriname voor 1924 is verschenen.

Och, wat zullen wij daarvan zeggen?

Het is een goed stuk. De Kamer meent het goed met onze twaalfde provincie en is tot hulp bereid; maar de tijden zijn slecht en de regeering ziet nog niet in dat voortgaan op den ouden weg duurder uitkomt dan flinke hulp in eens. Zullen wij ook dit jaar bij de openbare behandeling der begrooting het bedroevende schouwspel beleven dat er een paar uren meer of minder welsprekend, gedebatteerd wordt, zonder dat er iets bereikt wordt?

Ook de Minister meent het goed en zou wat willen doen. Maar wat? Men houdt niet genoeg in het oog dat niet alles van de regeering kan komen. Het behoud van het bestaande moet door de regeering gewaarborgd worden. Maar de opbouw kan alleen verwacht worden van den ondernemingsgeest der kapitaalkrachtige lichamen in den lande. Deze hebben aan onze twaalfde provincie veel goed te maken. Gingen zij er toe over in Suriname twee à drie moderne suikerfabrieken te stichten en den landbouw te drijven volgens de meest moderne, handenarbeid-besparende, methoden, dan zou het vertrouwen in de kolonie onmiddellijk terugkeeren met al de gevolgen daarvan. Een ernstige studie van de mogelijkheden die het land aanbiedt zou aantoonen dat er geen grond bestaat voor het gebrek aan vertrouwen. Maar men eische geen vijf of meer pooten aan een schaap. Een beetje durf is noodig.

Keeren wij nu terug tot het voorloopig verslag:

Verscheidene leden wezen er op, dat de economische toestand van Suriname nog steeds uitermate zorgwekkend is en dat het ontstaan van een afdoende verbetering van dien toestand ook binnen afzienbaren tijd niet schijnt te kunnen worden verwacht. Het thans gevolgde

stelsel — aldus deze leden — waarbij elk jaar slechts zooveel subsidie uit 's Rijks schatkist wordt verleend als strikt noodig is om dit gebiedsdeel voor totalen ondergang te bewaren, opent hoegenaamd geen uitzicht op een economische opheffing van het land. De totstandkoming van een zoodanige opheffing zal alleen kunnen worden bevorderd door het voeren van een actieve welvaartspolitiek. Deze zal zeker tijdelijk van het moederland grootere financieele offers eischen dan het tegenwoordige stelsel medebrengt, doch op den duur zal zij ongetwijfeld voor Nederland voordeeliger blijken te zijn dan de huidige wijze van steunverleening.

Grensregeling. Verschillende leden verklaarden gaarne te zullen worden ingelicht over de hangende grensquaestie met Engeland. De grensregeling met de naburige Britsche kolonie is nog steeds niet tot stand gekomen. De afdoening van deze zaak heeft den laatsten tijd aan urgentie gewonnen door den zich in stijgende mate openbarenden drang, het westelijk gedeelte van Suriname geopend te krijgen voor het onderzoek naar goud, balata en diamanten.

Naar de leden, hier aan het woord, opmerkten, heeft de Minister in zijn Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer betreffende de Surinaamsche begrooting voor het dienstjaar 1923 toegezegd, aan de Staten-Generaal een schriftelijke uiteenzetting van den stand van zaken te zullen geven. Is — vroegen deze leden — naar het oordeel van den Minister thans niet het tijdstip gekomen, waarop aan deze toezegging gevolg kan worden gegeven?

Een *„schriftelijke"* uiteenzetting. Wij hopen dat die uiteenzetting gedrukt zal worden aangeboden. Voorts hopen wij dat de Minister zich niet zal vastklemmen aan de bestrijding van het bestaan van een stijgenden „drang om het westelijk gedeelte van Suriname geopend te krijgen". Dit zou de aandacht afleiden van de hoofdzaak. Nu de toegezegde uiteenzetting is uitgebleven vreezen wij dat de gedachtenwisseling voor de zooveelste maal tot niets zal leiden.

Het schijnt onze regeering aan den moed te ontbreken om deze zaak aan te pakken zooals het behoort. Ons schijnt het oogenblik juist zeer geschikt, nu er in Engeland een regeering is opgetreden van welke men de bulldogpolitiek van wijlen Lord Salibury niet heeft te verwachten.

Hoever hier bij de autoriteiten in deze kwestie de vrees gaat, moge uit het volgende blijken:

Ons is indertijd uit de beste bron verzekerd dat, toen wijlen Eilerts de Haan zijn expeditie zou aanvangen, hem in Nederland was opgedragen zich niet in te laten met de kwestie Koeroeni of Nieuwe Rivier.

Over de grenskwestie nog dit: Van belangstellende zijde is ons gevraagd of het bij onze aankondiging van het Gedenkboek van het Algemeen Nederl. Verbond aan onze aandacht ontsnapt is dat het tekstkaartje van Suriname foutief is, dat n.l. de Koeroeni genoemd is Corantijn.

Neen, wij hadden het gezien, doch daar de fout niet meer te herstellen was hebben wij er maar over gezwegen.

* * *

Weer een nieuw middel om Suriname uit het moeras te helpen en wel van den heer F. H. Umbgrove, Luitenant-Kolonel der Artillerie b. d. in De West-Indische Gids van deze maand. De schrijver wil aan kapitaal om de cultures te steunen komen door het uitgeven van premieleeningen, waarvan rentebetaling en aflossing door den Staat gegarandeerd worden, terwijl de Staat kosteloos de organen der Staatsloterij beschikbaar zou stellen voor den verkoop der premie-obligaties en de trekkingen.

De Minister van Koloniën, van het plan in kennis gesteld, gaf den heer Umbgrove te kennen dat het niet op den weg der regeering ligt steun te verleenen aan de verwezenlijking van het denkbeeld.

Waarom niet, zouden wij willen vragen. De „Nieuwe Courant" van 6 Maart vindt dat in het plan Umbgrove factoren schuilen, die der moeite waard zijn overdacht te worden, en — besluit het blad — de vraag rijst of zulk een staatsgarantie niet te geven ware en ook de hulp van de staatsloterij-organisatie. „Een garantie voor een poging om Suriname te helpen is allicht even productief als...... de jaar in jaar uit terugkeerende tekorten, die de Nederlandsche Staat, of zij wil of niet, zal moeten uitkeeren."

* * *

Zienderoogen neemt de belangstelling van het Nederlandsche publiek in Suriname toe. Helaas nog niet de belangstelling van de kapitaalkrachtigen in den lande. De lezingen van den oud-Gouverneur Staal trekken overal volle zalen. Op 5 Maart trad Dr. van Blankenste[in] voor de afdeeling Haarlem van de Vereeniging „Oost [en] West" in den Schouwburg aan den Jansweg op met [het] onderwerp *„Land en volk van Suriname"*. Tevens w[erd] de Surinamefilm vertoond.

Ook de Berlijnsche redacteur van „De Maasbode" d[eed] in de nummers van 5 en 6 Maart van zijne belangstell[ing] in Suriname blijken. Wij hopen op deze corresponden[tie] terug te komen.

* * *

Mr. F. G. Schalkwijk, lid van het Hof van Justitie [te] Willemstad, is per s.s. Commewijne naar Suriname [ver]trokken, waar hij in dezelfde functie benoemd is.

Curaçao.

De herziening van het Regeeringsreglement.

VIII.

Is Suriname Curaçao altijd vooruit geweest in wat m[en] zou kunnen noemen zijn „parlementair stelsel". Cura[çao] was de meerdere op het stuk der „decentralisatie". [Op] papier altijd. Gezaghebbers, landraden, raden van poli[tie] op alle eilanden behalve het hoofdeiland, met autono[mie] en selfgovernment. Wat er in de praktijk van tere[cht] kwam, leze men eens na in de „West-Indische Gi[ds]" 1923 bladz. 541 e.v.. Zelfs is men in 1901, gelijk daar ... wordt meegedeeld, nog een stap verder gegaan. Naast [de] administratieve *onder*-verdeeling der eilanden in d[is]tricten en wijken heeft men voor die onderdeelen ... mogelijkheid van eene keuren-wetgeving geopend ... voor de eilanden reeds bestond. Daarvan is heelem[aal] nooit iets terechtgekomen.

Wat men nu voor Suriname mogelijk maakt, regelt ... Commissie voor Curaçao gebiedend.

Ieder eiland vormt een district en — behalve 't eil[and] Curaçao — tevens een gemeente onder het bestuur ... een gezaghebber. In het district Curaçao staat ge[en] gezaghebber aan het hoofd, en de gezaghebber kan o... meer districten staan. Ook selfgovernment is in hand[en] van den gezaghebber gelegd. Het bestaande stelsel ... bijstand door landraden in de bestuursuitoefening ... den gezaghebber is verlaten; in de praktijk werd da[ar] van nagenoeg geen gebruik gemaakt, zegt de Commiss[ie] en op de bovenwindsche eilanden was 't dikwijls feit[elijk] onmogelijk dien bijstand in te roepen.

Aan den Raad van politie is de bevoegdheid gege[ven] om plaatselijke keuren of reglementen te maken nop[ens] alle onderwerpen, de huishouding der gemeente betr[ef]fende. Wat tot die huishouding behoort zal eene ... ordening aanwijzen. Dat zal dus voor 't eene eiland m[eer] of minder dan voor 't andere kunnen zijn. Niet ... waarschijnlijk zal dit in de praktijk worden in verb[and] gebracht met de financieele draagkracht der gemee[nte]. Immers: „de Raad van politie is bevoegd om ter [be]strijding van de huishoudelijke uitgaven der geme[ente] eigen belastingen te heffen en leeningen aan te ga[an] volgens regelen bij verordening te stellen."

Practisch wordt er aan de positie van het hoo[fd]eiland, het district Curaçao, niets veranderd. In ... tegenwoordige Regeeringsreglement wordt eigenlijk ... zegd, dat de Koloniale Raad de Raad van politie is v... het eiland Curaçao. Geheel overbodig, zegt de Co[m]missie, want die plaatselijke keuren voor Curaçao, ... eigenlijk Koloniale verordeningen met beperkte werk[ing] wat de plaats betreft. Is er dus geen *gemee[nte]* Curaçao, de mogelijkheid van verscheidene gemeen[ten] op Curaçao wordt geopend. Maar waar er geen distric[t]hoofd, gezaghebber, is, moet voor de voorzitting van d[en] Raad van politie een persoon worden aangewezen, ... wel door den gouverneur.

Wij breken dit onderwerp hier af, om de volgen[de] week, naar wij hopen, nog iets mee te deelen over ... beschouwingen der Commissie omtrent de wijze, „waar... eene verdere decentralisatie het best in toepassing ... kunnen worden gebracht."

Commentaar niet overbodig.

Voz di Pueblo had meegedeeld, dat de Gouverne[ur] met verlof zou gaan.

De volgende week, 18 Jan. '24, verscheen in dat b[lad] echter het volgende bericht:

„Z. Exc. de Gouverneur deelde ons mede, dat er g[een] sprake is van het gaan met verlof naar Nederland, ... dat hij zelfs het plan niet gehad heeft. Wij moeten d... halve wel aannemen, dat de mededeeling van onzen ze[gs]man op een misverstand berust.

De mededeeling spijt ons ten zeerste, temeer, wa[nt] Z. Exc. ons meegedeeld had, dat hij steeds en ten all[e] tijde bereid was ons alle mogelijke inlichtingen vo[or] onze courant te verstrekken."

Weer een week later, 26 Jan. '24, schreef de „Amigoe di Curaçao":

„Thans kunnen wij met zekerheid meedeelen, dat Gouverneur Brantjes dezer dagen van de Regeering in Holland verlof ontving om van Augustus tot en met October a.s. drie maanden verlof in Holland door te brengen."

Het was hier trouwens reeds geruimen tijd bekend, dat Gouverneur Brantjes verlof gevraagd had; 't heeft ook in de bladen gestaan, maar is hier niet ontkend.

IJdelheidsvertoon.

De Koloniale Raad heeft zich vereenigd met het ontwerp tot afschaffing der schutterij na aanneming van een amendement-Beaujon, bepalende dat het ontslag der officieren zou geschieden met het recht hun uniform te blijven dragen.

Slechts 4 van de 13 raadsleden vereenigden zich met het ontwerp, maar dit was voldoende omdat er niet minder dan 6 afwezig waren.

Vlagvertoon.

De „Amigoe" kondigt de komst aan der Amerikaansche oorlogsschepen *Hopkins*, *Kane* en *Humphreys*. Tien dagen zouden zij op Curaçao blijven.

Na de *Reliance* werden nog de toeristenbooten *Orca* en *Empress of Britain* verwacht.

Uit den Verren Vreemde.

De kalief is afgezet, vele kaliefs komen in de plaats.

De Nationale Vergadering te Angora heeft groote beroering gebracht in de Mohamedaansche wereld door de afschaffing van het kaliefaat.

Den 27en Februari diende de afgevaardigde Sasouhan in de N. V. een motie in, waarin afschaffing, alsmede de opheffing van het ministerie van eerediensten, de theologische scholen en de geestelijke rechtbanken werd gevraagd.

Dit was geen daad van een enkeling, de afdoening dezer zaak was reeds in voorbereiding. Den 3en Maart kon de N. V. dan ook reeds een besluit aannemen dat den nieuwen toestand omschreef.

Twee dagen te voren had Moestafa Kemal Pacha in diezelfde vergadering de gedachte vertolkt, welke aan den maatregel ten grondslag ligt. De Volksvertegenwoordiging meent haar land beter te dienen door te breken met de traditioneele opvattingen, ontleend aan de vergane grootheid der sultans, zich wanende plaatsvervangers van den Profeet, en door het land te moderniseeren en een beschaving te schenken, welke niet achterlijk is aan de Westersche. Wil de regeering het Turksche volk bevrijden uit de klemmende en drukkende oude banden, dan moet zij zich los maken van vele oude tradities. Deze nieuwigheid was niet meer uitgedrukt in een motie, maar in een formeel wetsontwerp, dat ook voorzag in verbanning van alle leden der familie van den kalief, dat zijn tevens alle leden van de keizerlijke familie, t.w. 32 prinsen en 35 prinsessen.

Den 1en November 1922 schafte de N. V. het *sultanaat* af. Het kalifaat zou in het Huis van Oman blijven, de neef van den in ballingschap gaanden sultan Mohammed VI, Abdoel Mejid werd toen tot kalief gekozen. Het besluit, om hem nu ook af te zetten, is in de N. V. niet zonder verzet aangenomen. Een minderheid heeft heftige aanvallen op het voorstel gedaan, dat van andere zijde op niet minder heftige wijze verdedigd werd.

Den 4en Maart hebben de wali van Konstantinopel en de directeur voor de openbare veiligheid zich naar het paleis begeven, om den kalief het verzoek over te brengen den troon te bestijgen, waarna hem het decreet werd voorgelezen van zijn afzetting. Hij had van zijn troon af te stappen en...... zijn koffers te pakken! Een uur later werd hij met twee vrouwen en een zoon per auto naar Tsjataldja overgebracht, waar een speciale trein gereed stond om het gezelschap naar Zwitserland te vervoeren. Hij heeft zich voorloopig in Territet gevestigd.

Men kan in den getroffen maatregel de logica zien van het aangenomen stelsel, om Turkije te onttrekken aan zijn gewilde tegenstelling, ja gewilde vijandschap ten opzichte van het Westen, en dan alleen verrast zijn door de groote snelheid, waarmede de N. V. te werk is gegaan. Voor de toenadering tot het Westen kan men van deze evolutie wellicht iets goeds verwachten.

Maar anders staat de Mohamedaansche wereld natuurlijk tegenover deze daad. Vorige stappen hebben reeds protest uitgelokt. De Aga Chan en Emir Ali, twee leiders der Muselmansche beweging in Britsch-Indië, hadden al vertoogen tot Angora gericht over de aanranding van het gezag van het kalifaat. De afgezette sultan heeft geen afstand van zijn rechten gedaan en geniet gastvrijheid bij Hoessein, koning van Hedchas. Er liepen reeds geruchten dat Hedchas, Mesopotamië en Transjordanië er over dachten Hoessein tot kalief uit te roepen, althans voor de Arabisch Mohammedaansche landen. Deze geruchten brachten Kemal Pacha er toe, bij proclamatie aan personen, die voornemens waren den pelgrimstocht naar Mekka, in Hedchas, te ondernemen, aan te bevelen de reis voorloopig uit te stellen. Velen zien hierin de vrees uitgedrukt voor propaganda onder de geloovigen voor de algemeene erkenning van Hoessein, die, afstammeling van Mohamed, als een waardig plaatsvervanger van den Profeet te beschouwen zou zijn.

In Britsch-Indië heeft de afschaffing van het kalifaat groote ontsteltenis gebracht. De bekende Islam-historicus Ameer Ali beschouwt de opheffing als een ramp voor den Islam en voor de beschaving. Het kalifaat is een symbool, het heeft alle rechtzinnigen bijeengehouden. De minder beschaafde en achterlijke Mohammedaansche volken zullen zonder kalief tot een wanorde komen, die erge gevolgen kan krijgen.

Van verschillende zijden werd nu al aangedrongen op het bijeenroepen van een wereldcongres, een concilie, toen koning Hoessein de nieuwe oplossing trachtte te forceeren, door zichzelf inderdaad tot kalief te doen uitroepen. Ternauwernood is dit besluit bekend geworden, of uit andere landen komen dadelijk protesten tegen deze oplossing. Waarom zou, zoo vraagt het Egyptische orgaan Mahrouna, de koning van Egypte niet de kalief der Mohamedanen worden? Vroeger heeft de Egyptische vorst die waardigheid ook bekleed.

Uit Marokko hoort men een dergelijk betoog voor den eigen sultan. Daarentegen heeft een conferentie van Mohammedanen met den Oppersten raad te Palestina zich voor het kaliefaat van koning Hoessein uitgesproken.

In enkele plaatsen zijn godsdienstige onlusten uitgebroken, ten gunste van den verdreven kalief.

Het begint er op te gelijken of er vele kalieven zullen komen instede van één.

De mogelijkheid van een dergelijke beweging moet door een goed staatsman als Kemal Pacha voorzien zijn. De roering kan de Turksche regeering niet onverschillig zijn. Juist door de afschaffing van het kalifaat reikt haar macht echter niet verder dan het eigen rijk.

Zij had in den kalief, die geheel een instrument in haar handen was, het middel om haar plaats in de Mohamedaansche wereld te behouden. Het vrijwillig stuk slaan van dezen tempel, het vrijwillig prijsgeven van die macht en dezen invloed kan geen daad van ondoordachte roekeloosheid zijn.

Waarschijnlijk zal de N.V. den wereld niet al te lang laten wachten op een uiteenzetting van haar inzicht. Afgescheiden hiervan zal de nieuw geschapen toestand beroering van velerlei aard en van grooten omvang brengen in de over geheel de aarde verspreide Islamieten, die nu geen symbool van saamhoorigheid meer bezitten.

Het voorgaande was geschreven, toen een telegram uit Konstantinopel bericht bracht, dat Moestafa Kemal aan de Indische leiders der Mohamedanen gemeld heeft, dat het kaliefaat in de N.V. en in de Turksche regeering is belichaamd. Dat is al iets, maar niemand zal dit als een afdoende oplossing en als een afdoend bevrediging beschouwen.

Wat blijft over van de besluiten van de Britsche Rijks-conferentie?

Bitter weinig!

De opvatting van een Rijksband, door een politiek van preferentie en protectie, kreeg een dementi door de verkiezingen in Engeland, die zich voor het vrijhandelstelsel uitspraken.

Maakte Britsch-Indië zich wijs, dat de verklaring van de andere dominions voor gelijke berechtiging tot emigratie van allen, die onder de Britsche vlag geboren zijn, het eenige van dit beginsel afkeerige dominion: Zuid-Afrika, wel tot betere gedachten zou brengen, het tegenovergestelde doet zich voor; nergens wordt ten opzichte van den Britsch-Indischen emigrant een meer tegemoetkomende houding aangenomen, overal dekt men zich achter den onwil van Zuid-Afrika.

En nu weer, het loslaten van den aanleg van den vloot-basis Singapore. Australië en Nieuw-Zeeland hadden zich heel erg voor dit plan uitgesproken. De regeering van Mac Donald laat 't thans schieten, uit bezuinigingsoverwegingen, en Australië en N. Zeeland

zullen wel niet aanbieden om den aanleg, die erg in de papieren loopt, zelf te bekostigen.

Zoo gaat van die groot opgezette Rijksconferentien de aardigheid ook al af.

Een Hollandsche Robinson Crusoë.

Nadat er veel over getwist was of Robinson Crusoë, de held van het verhaal van Daniel Defoe, al dan niet bestaan heeft, was 't de meest gangbare meening geworden, dat de schr. geniaal heeft gefantaseerd op een overigens waar verhaal. De Schot Alexander Selkirk, achtergelaten op het eiland Juan Fernandez, waar hij korten tijd in eenzaamheid leefde, zou de oorspronkelijke verteller zijn. Deze overleed in 1721, twee jaren tevoren was de eerste uitgave van Defoe's boek verschenen.

Nu was er al eens op gewezen, dat elf jaren eerder in ons land was uitgegeven „Een beschrijvinge van het machtige koninkrijk van Krinke Kesmes" van Hendrik Smeeks, waarin 't verhaal voortkomt van de lotgevallen van Sjouke Gabbes dat veel punten van overeenstemming vertoont met de avonturen van Robinson.

Thans heeft een Amerikaansch professor, dr. Lucius L. Hubbard van de Michigan universiteit, een Engelsche vertaling bezorgd van het verhaal van Smeeks. In zijn boek, over een Hollandsche bron voor Robinson Crusoë, maakt hij met vele vergelijkende aanhalingen de juistheid van zijn inzicht aannemelijk, dat Defoe met het werk van Smeeks bekend moet zijn geweest.

Als Defoe inderdaad bij Smeeks geleend heeft zonder hiervan gewag te maken, heeft hij gedaan wat meer schrijvers in zijn tijd deden, en juist hierdoor wordt de onderstelling, die nu ook in Hubbard een aanhanger heeft gevonden, waarschijnlijker.

Verheft deze erkenning het talent van Smeeks hierdoor nog geenszins boven dat van den wereldberoemden Robinson-schrijver, de verdiensten van Smeeks worden er toch met één door vermeerderd: de inspiratie te hebben gegeven tot het schrijven van het wellicht meest boeiende verhaal dat voor oud en jong bestaat.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

In het verslag der lezing van den heer Einaar (zie vorig Kol. Weekbl.) is een fout geslopen over gouverneur Mauricius.

Er moet staan: „In 1761 werd er een overeenkomst gesloten met de Aukaners." P.

Afdeeling Breda.

Javaansche kunstavond op Maandag 17 Maart in de groote concertzaal van het gebouw Concordia, met Raden Mas Hardjodiringgo uit Soerakarta als inleider bij de wajangvoorstelling en uitvoering van Javaansche tempeldansen, bij welke laatste de heer L. D. Petit korte inlichtingen zal geven.

Afdeeling 's-Gravenhage.

De jaarlijksche Bestuursvergadering van de Vereeniging „Oost en West", afdeeling 's-Gravenhage, zal plaats hebben op Dinsdag 18 Maart 1924, des namiddags $2^3/_4$ uur, in het gebouw Heulstraat 17.

's-Gravenhage, 11 Maart 1924.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

INDISCH BRONBEEK.

Door den Secretaris-Penningmeester is, door bemiddeling der Ned. Handelmaatschappij overgemaakt aan den Resident der Preanger Regentschappen, Voorzitter van het intergewestelijk Comité voor Ind. Bronbeek te Bandoeng de som van ƒ 610.— Ned. Court. (vide Kol. Weekbl. No. 50 van 13 December 1923 en No. 10 van 6 Maart 1924).

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Ir. A. G. de Rooij, Acaciastraat 285 te 's-Gravenha[ge] als electrotechnisch Ingenieur bij den dienst v[an] Waterkracht en Electriciteit.

J. Sonneveldt, Honsholredijkstraat 141 te 's-Gravenha[ge] als Controleur 2de klasse bij den P. T. en T. dien[st].

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 'S LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands di[enst] in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet wor[den] voorzien door uitzending vanwege het Departement v[an] Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

1⁰. Uitzending voor den Nederlandsch-Indisch[en] Staatsdienst:

a. onderwijzer(es) bij het m.u.l.o. (hoofdakte akte wiskunde l. o. vereischt);

b. onderwijzer(es) bij het openbaar lager onderw[ijs] (voor onderwijzeres hoofdakte vereischt);

c. volledig bevoegd leeraar in de Duitsche taal- letterkunde voor het openbaar middelbaar onderw[ijs];

d. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten of delijken dienst).

2⁰. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkin[gen] in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Minist[erie] van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. (v[oor] de betrekkingen genoemd onder a t/m c), tot de afdeeling (voor de betrekking onder d) en tot den H. P. van Nieuwenburg, J. Pzn. Coenstraat 30, 's-Gravenhage, voor de onder 2⁰ genoemde betrekking.

Mutaties van 5 tot 12 Maart 1924.

Nieuwe leden.

W. J. R. Lanzing, oud-Luit.-Kolonel O.-I. L., Brugst[raat] 14a, Groningen. ƒ 5.—.

Th. A. M. Willemse, Luit.-Kolonel O.-I. L. m. v., Laan Nieuw Oost-Indië 13, Den Haag. ƒ 5.—.

Beukers, Student, Pieterskerkhof 30, Leiden. ƒ 5.—.

Van Rijn Snoeck, Claes de Vriesclaan 171a, Rotterdam. ƒ 5.—.

J. O. Harken, Frans van Mierisstraat 105, Amsterdam. ƒ 5.—.

Afschrijven.

A. E. Kerkhoven, Directeur Thee-ondern. „Ardja-Sa[ri]" Andries Bickerweg 8, Den Haag, (overleden).

Adresveranderingen.

Dr. J. C. de Haan, Leeraar H.B.S., van: Heemstede, A[...]terweg 16 naar: Bandoeng, IJzermanpark 2, p. a. Pr[of.] Dr. J. Clay.

J. H. Raadersma, Leeraar M.U.L.O., van: Haarl[em] Schalkburgergracht 91 naar: Weltevreden, Kran[...]laan 7.

Mevrouw D. M. Reiche, geb. Walter, van: Leiden, H[u]de Grootstraat 7 naar: Delft.

J. P. Roelofs, Adm. Ambt. B.B., van: Leiden, Hoo[ge]woerd 88 naar: Velp. ƒ 5.—. (Afd. Arnhem).

Ch. F. H. Dumont, Leeraar M.O., Den Haag, van: Ho[tel] Pomona naar: Denneweg 5 A.

D. Dekker, Onderwijzer der 1ste klasse, Den Haag, v[an] Copernicusstaat 50 naar: Van Beverningkstraat 16[...]

D. Nieuwland, Kapitein O.-I. L., van: Meester-Corn[...] naar: Anna Paulowna (N.-H.) Breezand p. a. P. Nieuwland.

D. Bijleveld, Genève, van: Poste restante naar: 3 [...] de l'Ecole de Médecine.

J. A. H. S. Hanozet Gordon, van: Nice naar: Tu[...] Poste restante.

M. A. van der Sprong, Merano, van: Hotel „Auror[a]" naar: villa „Weinberg", Winkelstrasse 2, Unterm[ais].

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER. Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien). Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

- No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
- " 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
- " 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
- " 4. Sarikat-Islam.
- " 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
- " 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
- " 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
- " 8. De Europeesche vrouw in Indië.
- " 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
- " 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

- No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
- " 2. Het Javaansch tooneel.
- " 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
- " 4. De theecultuur op Java.
- " 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
- " 6. Een doode taal in Indië.
- " 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
- " 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
- " 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
- " 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

- No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
- " 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
- " 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
- " 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
- No. 5. Nederlanders in Indië.
- " 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
- " 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
- " 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

BESCHIKBAAR.